

Na osnovu člana 9. stav 2. tačka 2) Zakona o odbrani („Službeni glasnik RS”, br. 116/07, 88/09, 88/09 – dr. zakon, 104/09 – dr. zakon, 10/15 i 36/18) i člana 8. stav 1. Zakona o Narodnoj skupštini („Službeni glasnik RS”, broj 9/10),

Narodna skupština Republike Srbije na Desetoj sednici Drugog redovnog zasedanja u 2019. godini, održanoj 27. decembra 2019. godine donela je

S T R A T E G I J U

NACIONALNE BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE

UVOD

Nacionalna bezbednost Republike Srbije jeste objektivno stanje zaštićenosti njenih nacionalnih vrednosti i interesa od svih oblika ugrožavanja, te subjektivan osećaj bezbednosti građana¹ Republike Srbije. Predstavlja rezultat uticaja strategijskog okruženja i preduzetih mera i aktivnosti državnih organa i institucija u izvršavanju bezbednosnih funkcija, te delovanja drugih subjekata u svim oblastima društvenog života.

Strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije (u daljem tekstu: Strategija nacionalne bezbednosti) jeste najviši strateški dokument čijim sprovođenjem se štite nacionalne vrednosti i interesi Republike Srbije od izazova, rizika i pretnji bezbednosti u svim oblastima društvenog života. Njena polazišta su: očuvanje suverenosti i teritorijalne celovitosti, vojna neutralnost, briga o srpskom narodu van granica Republike Srbije, evropske integracije i efikasna pravna država.

Strategija nacionalne bezbednosti u potpunosti odražava privrženost Republike Srbije opštim civilizacijskim i moralnim vrednostima, poštovanju svoje državotvorne tradicije, vladavini prava, socijalnoj pravdi, demokratiji, ljudskim i manjinskim pravima i slobodama, ekonomskom napretku, kooperativnoj bezbednosti i svestranoj međunarodnoj saradnji. Opređenja iskazana u ovom dokumentu naročito izražavaju spremnost Republike Srbije za aktivno učešće u procesima saradnje i zajedničkog delovanja sa drugim državama i subjektima međunarodnih odnosa u izgradnji i unapređenju nacionalne, regionalne i globalne bezbednosti.

Strategija nacionalne bezbednosti zasniva se na primeni sveobuhvatnog pristupa koji podrazumeva zajedničko angažovanje svih subjekata i potencijala društva i države u suprotstavljanju izazovima, rizicima i pretnjama bezbednosti i zaštiti i ostvarivanju nacionalnih interesa Republike Srbije. U njoj se analizira strategijsko okruženje Republike Srbije, procenjuju izazovi, rizici i pretnje bezbednosti Republike Srbije, formulišu nacionalni interesi i ciljevi, utvrđuje politika nacionalne bezbednosti, zatim struktura i načela funkcionisanja sistema nacionalne bezbednosti, kao i način njenog sprovođenja.

Strategija nacionalne bezbednosti predstavlja polaznu osnovu za izradu drugih strateških i doktrinarnih dokumenata, dokumenata javnih politika i normativno-pravnih akata u svim oblastima društvenog života i funkcionisanja državnih organa i institucija, radi očuvanja i zaštite bezbednosti građana, društva i države.

¹ Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

Stavovi iz Strategije nacionalne bezbednosti se operacionalizuju u strateškim i doktrinarnim dokumentima, dokumentima javnih politika i normativno-pravnim aktima.

Ovim javnim dokumentom se domaćoj i međunarodnoj javnosti predstavljaju osnovna strateška opredeljenja Republike Srbije u oblasti nacionalne bezbednosti.

1. STRATEGIJSKO OKRUŽENJE

Politički, ekonomski, kulturni i bezbednosni odnosi u svetu odvijaju se u globalnom multipolarnom i multilateralnom okruženju u kojem se sve naglašenije ispoljava uravnoteženje moći i složena međuzavisnost država. Savremenim poimanjem globalne bezbednosti koja obuhvata različite sfere društvenog života, otvorena je mogućnost rešavanja konfliktnih stanja mirnim putem i perspektiva razvoja politike saradnje i sporazumevanja na globalnom i regionalnom nivou.

Integrativni procesi u oblasti bezbednosti, kao i rastuća politička, ekonomska i kulturna saradnja, značajno smanjuju rizike sukobljavanja država, kao i mogućnost nastanka nekontrolisanih kriza i prenošenja sukoba sa jednog prostora na drugi. Međutim, svet je i dalje suočen sa brojnim, višestruko determinisanim bezbednosnim izazovima, rizicima i pretnjama na koje je potrebno pravovremeno i adekvatno reagovati. S obzirom na dinamične promene u međunarodnim odnosima, izazovi, rizici i pretnje bezbednosti menjaju karakter i forme ispoljavanja.

Okolnosti koje doprinose nastanku izazova, rizika i pretnja bezbednosti na globalnom nivou su, pre svega, velike razlike u pogledu nivoa ekonomskog i kulturnog razvoja, koje imaju za posledicu siromaštvo i socijalnu ugroženost znatnog dela stanovništva, što uzrokuje nastanak negativnih demografskih i socio-psiholoških pojava. Regionalni i lokalni sukobi, etnički i verski ekstremizam, terorizam, organizovani kriminal, proliferacija oružja za masovno uništavanje, ilegalne migracije, hibridne pretnje, sajber pretnje, ograničena raspoloživost prirodnih resursa, uključujući vodu, hranu, energente i sirovine, kao i promena klime i degradacija prirodne okoline, ugrožavaju stabilnost pojedinih država i čitavih regiona, kao i globalnu bezbednost.

Opšte stanje bezbednosti u svetu znatno ugrožava grubo kršenje Povelje Ujedinjenih nacija i opšteprihvaćenih normi međunarodnog prava, a naročito mešanje u unutrašnje stvari suverenih država, kao i koncepcija i praksa preventivnog napada i vojnog intervencionizma. Posebno je zabrinjavajuća tendencija zaoštavanja odnosa između velikih sila, uslovljena nadmetanjem za ostvarivanje njihovih suprotstavljenih interesa i promenu postojećih sfera uticaja. U takvim okolnostima se rizik od vojnog sukoba globalnih razmera, iako je znatno umanjen, ne može u potpunosti isključiti. Najveće pretnje na međunarodnom planu dugoročno će i dalje biti međunarodni terorizam, organizovani kriminal, jačanje političkog i verskog ekstremizma, migrantska kriza i posrednički konflikti.

Dugotrajni i razarajući etnički i verski konflikti na Bliskom istoku i severu Afrike uticali su i na druge delove sveta i stvorili nove bezbednosne i političke probleme, a stepen opasnosti od terorizma povećan je ne samo u tim regionima, već i na području Evrope. Pored toga, znatno je povećan broj migranata čija je krajnja destinacija neka od razvijenih država Evrope.

Evropska unija i/ili njene države članice suočavaju se sa potrebom rešavanja brojnih kompleksnih pitanja, kao što su opasnost od terorizma, politika azila i upravljanje migracijama, finansijska kriza i kriza javnog duga u evrozoni, što zahteva institucionalni odgovor Evropske unije i njenih država članica na sve pomenute izazove.

Organizacija severnoatlantskog ugovora (NATO) nastoji da prevaziđe teškoće u pogledu obezbeđivanja adekvatnih budžetskih sredstava, kako bi mogla da nastavi da se prilagođava promenama u strategijskom okruženju i izgrađuje neophodne kapacitete za suprotstavljavanje savremenim izazovima, rizicima i pretnjama.

U uslovima globalizovane ekonomije, makroekonomske posledice finansijske nestabilnosti u funkcionisanju globalnog tržišta odražavaju se i na stanje bezbednosti u svetu. Posledice svetske ekonomske krize u pojedinim državama mogu da dovedu do političke nestabilnosti, socijalnih nemira, kao i do intenziviranja ulaganja u vojnoindustrijski kompleks i porasta trke u naoružanju.

Sporiji rast u razvijenim ekonomijama negativno utiče na države u razvoju, dok su svetska trgovina i investicije u nepovoljnom položaju. S obzirom na rastući broj sveobuhvatnih ugovora o slobodnoj trgovini i kretanju kapitala, očekuje se da će jačanje ekonomske međuzavisnosti nastaviti da rezultira ograničavanjem nadležnosti nacionalnih država.

Imajući u vidu klimatske promene, kao i sve izraženiji deficit prirodnih resursa, procenjuje se da će u svetu biti povećan broj sukoba izazvanih nadmetanjem za obezbeđenje energenata i drugih prirodnih sirovina, pitke vode i hrane. Pored toga, uvećanje rizika od napada na infrastrukturu za transport energenata uticaće na države da znatno pojačaju zaštitu kritične energetske infrastrukture, uključujući upotrebu vojnih snaga.

Na globalnom nivou nastaviće se dominantno korišćenje fosilnih goriva, pre svega nafte, a očekuje se znatno povećanje potražnje za prirodnim gasom. Neobnovljivost najkomercijalnijih i najdostupnijih energenata savremenog sveta, uglja, nafte i gasa, nepovoljno se odražava na perspektivu održivog razvoja, naročito zbog male verovatnoće da će energija dobijena iz obnovljivih izvora znatno uvećati svoj udeo u globalnoj potrošnji.

U socijalnoj sferi posebno značajno biće rešavanje problema država u vezi sa povećanim prilivom migranata u razvijena područja i preseljavanje seoskog stanovništva u gradove, trendom starenja populacije, osiguranjem sveobuhvatne zdravstvene zaštite, povećanjem dostupnosti i kvaliteta obrazovanja, kao i odgovarajućim zapošljavanjem građana. Razvijene države će se sve češće suočavati sa teškoćama u smanjivanju migracionih pritisaka i tokova, jer će se povećavati broj migranata iz nerazvijenih, siromašnih i oružanim sukobima zahvaćenih država.

Izuzetno brz naučno-tehnološki razvoj, difuzija savremenih naučnih dostignuća i tehnologije i njihov sve veći uticaj na sve oblasti društvenog života u državama širom sveta povećavaju složenost strategijskog okruženja. U tom kontekstu, postojaće veći potencijali za ostvarivanje pozitivnog uticaja na privredni i ekonomski razvoj država, kroz primenu inovativnih tehnoloških rešenja koja će doprinostiti unapređivanju korišćenja resursa i ubrzanom rastu produktivnosti. Međutim, nasuprot očekivanjima da će biti povećan nivo odgovornosti svih uključenih subjekata u pogledu korišćenja naučnih dostignuća u opštem interesu i za dobrobit čitavog čovečanstva, procenjuje se da će razvoj nauke i tehnologije nastaviti da bude podložan različitim vidovima zloupotreba, što će dovesti do negativnih bezbednosnih implikacija.

Dinamika globalnog razvoja informacionih tehnologija usloviće dalje intenziviranje aktivnosti u sajber prostoru čiju bezbednost će, prevashodno, ugrožavati sajber špijunaža, napadi na kritičnu infrastrukturu, neovlašćeni prodori u baze tajnih podataka, kao i širenje lažnih vesti i dezinformacija putem društvenih mreža.

Države u regionu jugoistočne Evrope opredeljene su za demokratske vrednosti, unapređivanje ekonomske i društvene stabilnosti, dijalog i saradnju, što

može umanjiti mogućnost izbijanja sukoba i pozitivno uticati na bezbednosno okruženje. U procesu stabilizacije regiona postoje i određena ograničenja, poput etničkog i verskog udaljavanja, različitog tumačenja i pokušaja revizije istorije. I pored toga, regionalna bezbednost se u sve većoj meri zasniva na zajedničkim i usaglašenim aktivnostima u oblasti bezbednosti, politike i ekonomije i drugim oblastima koje su usmerene na očuvanje stabilnosti i predupređivanje kriza u ovom regionu, kao i na zajednički interes država regiona da pristupe Evropskoj uniji.

Integraciju država koje teže članstvu u Evropskoj uniji mogu usporavati nerešeni institucionalni i ekonomski problemi u okviru tih država, nespremnost za sprovođenje neophodnih reformi i usklađivanje sa pravom ove organizacije, međusobni bilateralni sporovi, kao i bilateralni sporovi sa članicama Evropske unije iz regiona jugoistočne Evrope. Navedeni sporovi neretko mogu biti izgovor za usporavanje procesa evropske integracije, što je protivno praksi „dobrih namera” i odredbama Pregovaračkog okvira Evropske unije koje se odnose na mehanizme rešavanja bilateralnih sporova kako se ne bi opterećivao proces evropske integracije.

Pored političke uloge Evropske unije, u regionu jugoistočne Evrope značajan uticaj ostvaruju i druge regionalne i velike sile. Imajući u vidu geostrategijski položaj jugoistočne Evrope, preko koje prolaze važni energetske i komunikacijski pravci, sukobljavanja interesa država u korišćenju tranzitnih pravaca i raspolaganju resursima mogu dovesti do nastanka regionalnih kriza i ugrožavanja bezbednosti i stabilnosti država regiona, ali i van njega. S druge strane, region Balkana, kao prostor za tranzit energenata, mogao bi da poveća svoj ukupni geoekonomski značaj.

Stanje bezbednosti u regionu jugoistočne Evrope karakteriše prisustvo faktora ugrožavanja bezbednosti nevojnim pretnjama, među kojima su separatističke težnje, etnički, verski i politički ekstremizam, ekonomski i socijalni problemi, migracije, organizovani kriminal, nedovoljna izgrađenost državnih institucija i elementarne nepogode.

Značajan uticaj na bezbednosnu situaciju u regionu ostvaruju nasleđeni problemi iz prošlosti, istorijske protivrečnosti, kao i posledice sukobljavanja naroda i država na prostoru jugoistočne Evrope, a posebno na prostoru Balkana u novijoj istoriji. Odnose država u regionu, takođe, opterećuje regulisanje položaja manjina, rešavanje pitanja nestalih lica i nadležnosti u procesuiranju ratnih zločina, kao i pitanja povratka izbeglih, prognanih i interno raseljenih lica i vraćanja njihove imovine. Rizici od izbijanja ratova i drugih oružanih sukoba na prostoru jugoistočne Evrope, iako su smanjeni, nisu eliminisani.

Otvorena neslaganja država regiona jugoistočne Evrope, pre svega zbog manjinskih, ali i teritorijalnih pitanja, otežavaju regionalnu saradnju. Na situaciju u regionu najveći uticaj imaju pitanje statusa Autonomne Pokrajine Kosova i Metohije, međuetničke tenzije, kao i migrantska kriza.

Separatističke težnje u regionu realna su pretnja njegovoj bezbednosti. Po svojoj težini i kompleksnosti, kao i negativnim implikacijama na unutrašnju stabilnost država u regionu i njihovo bezbednosno stanje, posebno se izdvaja problem protivpravno jednostrano proglašene nezavisnosti teritorije koju administrativno obuhvata Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija od strane privremenih institucija samouprave u Prištini. Pored toga, nesprovođenje Prvog sporazuma o principima koji regulišu normalizaciju odnosa (Briselski sporazum) i sporo uspostavljanje demokratskih standarda na Kosovu i Metohiji, nepoštovanje osnovnih ljudskih prava srpskog i drugog nealbanskog stanovništva, uzurpacija i uništavanje njihove imovine i kulturno-istorijske baštine, kao i jačanje radikalnog islamizma, predstavlja izvor dugoročne nestabilnosti regiona. Priznavanje nezavisnosti tog dela teritorije Republike Srbije od strane pojedinih država u neposrednom okruženju, kao i

određenog broja država u svetu, nepovoljno se odražava na jačanje mera poverenja i saradnje i usporava proces stabilizacije na ovim prostorima.

Pokušaji revizije Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Dejtonski sporazum) ostvaruju negativan uticaj na stabilnost i bezbednost u regionu. Republika Srbija, kao jedna od potpisnica, je garant Dejtonskog sporazuma i zalaže se za poštovanje i ispunjavanje obaveza iz tog dokumenta u interesu sva tri konstitutivna naroda i dva entiteta Bosne i Hercegovine.

U pojedinim državama regiona postoji težnja, kao i pokušaji, da se ostvari što veći stepen nacionalnog ujedinjenja etničkog prostora i realizuju velikodržavni projekti, posebno kada je u pitanju stvaranje „Velike Albanije“, koji bi uključivali reviziju i promenu međunarodnopravno utvrđenih državnih granica i ovlašćenja, predstavljaju pretnju miru i bezbednosti na regionalnom nivou, ali i van njega. Negativan uticaj na stanje u regionu ostvaruju i pojave i manifestacije jačanja ekstremno nacionalističkih grupa, kao i narušavanje političkih odnosa i produbljivanje političkih podela. Pored toga, zastupljen je i verski ekstremizam koji, pre svega, ima za posledicu jačanje radikalnih islamističkih pokreta, čije aktivnosti mogu da izazovu destabilizaciju regiona.

Sve restriktivniji stav država članica Evropske unije o prijemu migranata povećava izgleda da region postane jedna od zona prijema, pri čemu bi se Republika Srbija našla u situaciji da preuzme staranje o broju migranata koji premašuje njene ekonomske i organizacione kapacitete. Ilegalne migracije ljudi sa Bliskog istoka i iz severne i podsaharske Afrike, u sprezi sa organizovanim kriminalom, predstavljaju bezbednosni rizik u regionu.

Ekonomska situacija u državama regiona jugoistočne Evrope i dalje je nepovoljna i pored pozitivnih efekata mera koje preduzimaju gotovo sve vlade. Opšta karakteristika privrede svih država u regionu je slabo razvijena tehnološka i industrijska baza. Uz to, vidne su posledice ekonomske krize koja se prelila sa povezanih tržišta i ekonomija, nedostatak investicija, slaba domaća tražnja i niska konkurentska pozicioniranost na tržištima. Takođe, prisutni su problemi u vezi sa planiranjem budžeta, teškoće u saniranju deficita, kao i rast siromaštva usled smanjenja kupovne moći stanovništva. Države regiona izložene su riziku od dugoročnog porasta javnog duga, negativnog bilansa i drugih vrsta deficita, te visokoj stopi nezaposlenosti, izostanku strateških projekata i sve većoj energetske zavisnosti. I pored toga države regiona nastoje da smanje javni dug i nezaposlenost realizacijom strateških projekata koji se realizuju u okviru procesa evropske integracije i Berlinskog procesa.

Različiti stepen ekonomske razvijenosti pojedinih područja jugoistočne Evrope, u sprezi sa njihovim demografskim karakteristikama, može biti izvor političkih, ekonomskih, socijalnih, etničkih, verskih i drugih tenzija. Ekonomska kriza, usporen privredni rast i visoka stopa nezaposlenosti pogoduju jačanju verskog ekstremizma, prvenstveno ekstremnog islamizma, što ima za posledicu širenje radikalnih islamskih pokreta, čije aktivnosti mogu da izazovu destabilizaciju regiona.

Naučno-tehnološki razvoj na regionalnom nivou biće u najvećoj meri uslovljen stepenom ekonomskog razvoja država i nivoom ostvarene saradnje sa tehnološki razvijenim državama Evrope.

Zbog složene bezbednosne situacije u regionu, države jugoistočne Evrope sve više su upućene na zajedničke napore za suzbijanje negativnih procesa i pojava koji ugrožavaju njihovu bezbednost. Aktivnosti u okviru regionalnih inicijativa imaju naročito značaj za jačanje poverenja, saradnje i zajedničkog delovanja na unapređenju stabilnosti i bezbednosti u regionu. Takođe, izgradnjom zajedničkih mehanizama za prevenciju rizika i pretnji i za upravljanje kriznim situacijama stvaraju

se uslovi za približavanje i pristupanje svih država tog regiona Evropskoj uniji, kao i za realizaciju razvojnih potencijala.

U savremenim uslovima nijedna država nije u stanju da samostalno rešava sve složenije probleme očuvanja i jačanja nacionalne bezbednosti, koja je sve značajnije povezana sa stanjem bezbednosti u bližem i daljem okruženju.

Zbog izmenjenih geostrategijskih okolnosti i sve snažnijeg uticaja globalnih kretanja na bezbednost pojedinih država bezbednosna politika Republike Srbije zasniva se na integralnom i multilateralnom pristupu problemima bezbednosti, kojim se afirmiše koncept kooperativne bezbednosti.

Demokratski procesi i evropska spoljnopolitička orijentacija Republike Srbije jačaju njenu međunarodnu poziciju i pozitivno utiču na kreiranje i unapređenje politike saradnje i jačanja mera poverenja u regionu. Na toj osnovi bezbednosna politika Republike Srbije čini je pouzdanim partnerom u međunarodnim odnosima i značajnim činiocem regionalne bezbednosne saradnje.

Napredak u pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji pozitivno utiče na njenu političku, ekonomsku i socijalnu stabilnost. Razvoj partnerske saradnje Republike Srbije sa NATO, na osnovu politike vojne neutralnosti i kroz program Partnerstvo za mir, kao i posmatračka pozicija u Organizaciji Ugovora o kolektivnoj bezbednosti (ODKB) doprinosi stabilnosti Republike Srbije. Radi daljeg razvoja demokratije, stabilnosti i prosperiteta regiona, za Republiku Srbiju značajno je unapređenje odnosa sa Sjedinjenim Američkim Državama, Ruskom Federacijom, Narodnom Republikom Kinom, kao i sa ostalim tradicionalnim partnerima i značajnim faktorima međunarodne zajednice.

Republika Srbija je još uvek suočena sa značajnim izazovima, rizicima i pretnjama koji ugrožavaju njenu bezbednost i koji bi mogli uzrokovati nepovoljan razvoj bezbednosne situacije. Ključni rizici i pretnje po bezbednost Republike Srbije su separatističke težnje, etnički i verski ekstremizam, prikriveno delovanje stranog faktora, organizovani kriminal i ilegalne migracije.

Pokušaj otcepljenja teritorije Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija ugrožava nacionalne interese Republike Srbije. Bezbednosnu situaciju u ovoj pokrajini karakteriše nametanje jednostranog rešenja njenog statusa, nedostatak vladavine prava, ugrožavanje lične i imovinske sigurnosti Srba i drugog nealbanskog stanovništva, verski ekstremizam, rizik od terorističkog delovanja i ekspanzija organizovanog kriminala, korupcije, trgovine ljudima, nedozvoljene trgovine narkoticima i oružjem.

Stanje bezbednosti u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija opterećeno je brojnim faktorima destabilizacije. Bezbednosni problemi na tom prostoru glavni su izvor nestabilnosti u Republici Srbiji i regionu.

Moguća uslovljavanja Republike Srbije u procesu pristupanja Evropskoj uniji koja se odnose na dalju „normalizaciju odnosa” sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, usporavaju i otežavaju ostvarivanje njenog punopravnog članstva u Evropskoj uniji, zbog čega je od suštinskog značaja da proces normalizacije ostane statusno neutralan.

Za Republiku Srbiju Ujedinjene nacije imaju centralnu ulogu kada je reč o zaštiti njenog suvereniteta i teritorijalnog integriteta i statusu Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija. Međunarodno prisustvo u ovoj pokrajini (UNMIK, KFOR, OEBS, itd.) ima važnu ulogu u obezbeđivanju njene stabilnosti, kao i stabilnosti u regionu. Pokušaji privremenih institucija samouprave u Prištini, odnosno svaka vrsta inicijative za smanjenjem tog prisustva, te transformacija naoružanih formacija koje se nazivaju

„Kosovske snage bezbednosti” u oružane snage, suprotno Rezoluciji Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244, predstavljaju faktor destabilizacije.

Republika Srbija je, kao i ostale države regiona, suočena sa opasnošću od terorizma, raznim oblicima organizovanog kriminala, problemima ekonomskog i demografskog razvoja, posledicama elementarnih nepogoda, kao i visokotehnoškim kriminalom.

U pojedinim delovima Republike Srbije prisutno je radikalno islamističko jezgro koje nastoji da ojača, putem realizacije aktivnosti usmerenih ka verskoj indoktrinaciji, učvršćivanju regionalnih veza sa istomišljenicima, regrutovanju i upućivanju svojih pripadnika na krizna žarišta u svetu, radi aktivnog učešća u oružanim sukobima.

Ilegalni migranti koji na putu ka državama Evropske unije prelaze preko teritorije Republike Srbije mogu imati višestruko nepovoljan uticaj na bezbednosne prilike s obzirom na mogućnost verske radikalizacije, porasta tenzija među populacijom migranata, njihovog međusobnog sukobljavanja i negativne reakcije lokalnog stanovništva. Pored toga, bezbednosne rizike predstavljaju i nekontrolisani ulazak migranata, mogućnost prikrivanja identiteta, kriminalna delatnost u vidu ilegalnog transporta migranata, kao i zatvaranje granica susednih država za određene kategorije migranata.

Na bezbednost Republike Srbije nepovoljno utiče i nivo njene privredne razvijenosti, posebno imajući u vidu velike regionalne razlike po tim pitanjima. Takođe, sve veći bezbednosni rizik predstavlja stanje u demografskoj sferi koje karakteriše niska stopa nataliteta, intenziviranje migracije stanovnika iz ruralnih u urbane sredine, kao i odlazak školovanih stručnjaka u inostranstvo.

Značajan uticaj na bezbednosnu situaciju imaju elementarne nepogode koje u veoma kratkom roku mogu izazvati značajne posledice i onemogućiti život u pojedinim delovima ili u celoj državi. Republika Srbija izložena je riziku od poplava, a moguće su i pojave suša, požara, zemljotresa, tehničko-tehnoških i drugih nesreća. Izrada procena i planova zaštite i spasavanja, pravovremeno reagovanje, kao i kvalitetna osposobljenost i opremljenost snaga za zaštitu i spasavanje, mogu znatno ublažiti posledice elementarnih nepogoda i katastrofa izazvanih ljudskim faktorom.

Energetski resursi u Republici Srbiji su relativno ograničeni, imaju nepovoljan sastav i geografski su neravnomerno raspoređeni. Ograničene mogućnosti uvoza i skladištenja energenata mogu se nepovoljno odraziti na energetske bezbednost. Potpisivanjem Ugovora o osnivanju Energetske zajednice Republika Srbija se opredelila za uspostavljanje regionalnog tržišta električne energije, prirodnog gasa, nafte i derivata nafte i njegovu integraciju u energetske tržište Evropske unije, što bi trebalo da doprinese višem nivou energetske bezbednosti.

Naučno-tehnoški razvoj Republike Srbije zavisiće od dinamike njenog ekonomskog razvoja, ulaganja u ovu sferu, podsticanja inovacija i povećanja kapaciteta za istraživanje i razvoj. Razvoj savremenih tehnologija, njihova prisutnost u svim sferama društva i tendencija daljeg širenja utiču na porast sajber pretnji, obim visokotehnoškog kriminala, kao i značaj postojanja adekvatnog sistema protivmera i zaštite i u Republici Srbiji.

Savremeni svet karakterišu međuzavisnost, nepredvidivost, kao i izuzetno kompleksni izazovi, rizici i pretnje bezbednosti država i građana. Da bi se pojave takve vrste u realnom vremenu predvidele, sprečile ili ograničile i u što većoj meri kontrolisali njihovi efekti, neophodna je posebna pažnja nadležnih institucija, kontinuirano praćenje i analiza međunarodnog okruženja. Shodno tome, u ovom dokumentu navedeni su izazovi, rizici i pretnje bezbednosti Republike Srbije koji su

podložni izmenama i dopunama, u skladu sa promenama činilaca strategijskog okruženja.

2. IZAZOVI, RIZICI I PRETNJE BEZBEDNOSTI

Opređenje Republike Srbije jeste da svoju bezbednost gradi na demokratskim standardima, politici saradnje i evropskoj spoljnopolitičkoj orijentaciji.

Republika Srbija nastoji da, kao vojno neutralna država, neprestano unapređuje svoj sistem bezbednosti radi postizanja što efikasnijeg odgovora na izazove, rizike i pretnje bezbednosti. S obzirom na to da se aktuelni izazovi, rizici i pretnje najčešće ispoljavaju u složenom okruženju i zavise od više spoljnih i unutrašnjih činilaca, svaki od njih je posebno analiziran. U vezi sa posledicama koje mogu izazvati identifikovani su najznačajniji izazovi, rizici i pretnje bezbednosti Republike Srbije.

Oružana agresija na Republiku Srbiju u narednom periodu malo je verovatna, ali se ne može u potpunosti isključiti. Nastavak evrointegracionih procesa i unapređenje saradnje Republike Srbije sa državama regiona doprineće smanjenju mogućnosti da na Republiku Srbiju bude izvršena oružana agresija.

Separatističke težnje u Republici Srbiji u potpunosti su ispoljene na teritoriji Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija, što se negativno odrazilo i na druge delove juga Republike Srbije, ali u ostalim delovima države nemaju veći uticaj. Jednostrani postupci privremenih institucija samouprave u Prištini, pokušaji ostvarivanja članstva u međunarodnim organizacijama i zahtevi za smanjenje i ukidanje međunarodnog prisustva u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija ukazuju na nastavak pokušaja otcepljenja tog dela teritorije Republike Srbije, što predstavlja pretnju nacionalnim interesima koja će se, shodno očekivanjima, ispoljavati i u narednom periodu.

Protivpravno jednostrano proglašena nezavisnost teritorije koju administrativno obuhvata Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija ne zasniva se na Ustavu Republike Srbije, Povelji Ujedinjenih nacija i Rezoluciji Saveta bezbednosti UN 1244 i, kao takva, neprihvatljiva je za Republiku Srbiju, jer ugrožava njene nacionalne vrednosti i interese.

Oružanom pobunom može biti ugrožena bezbednost Republike Srbije, pri čemu najveća opasnost pretili od ekstremističkih grupa koje deluju na prostoru Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija. Uzimajući u obzir opredeljenost Republike Srbije da sve sporove rešava mirnim putem, činjenicu da odnose sa susednim državama ne opterećuju sporna pitanja čije bi rešavanje moglo da dovede do upotrebe oružja, kao i da ne postoje uočljive vojne pretnje bezbednosti, verovatnoća za izbijanje različitih incidenata uz upotrebu oružja znatno je smanjena.

Terorizam predstavlja veliki rizik i ozbiljnu pretnju bezbednosti Republike Srbije. Izvođenje terorističkih akata na njenoj teritoriji može usložiti političko-bezbednosnu situaciju. Republika Srbija i njeni građani, u zemlji i inostranstvu, mogu biti objekti terorističkog delovanja, a njena teritorija može biti zloupotrebljena za tranzit, pripremu i izvođenje terorističkih akcija u drugim državama, što je neprihvatljivo.

Proliferacija oružja za masovno uništenje, zajedno sa pratećim sistemima, po svojim posledicama predstavlja potencijalno najveću pretnju globalnoj i regionalnoj bezbednosti, pa zbog toga može biti ozbiljna pretnja bezbednosti Republike Srbije. Posebnu opasnost predstavlja mogućnost da oružje za masovno uništenje završi u posedu terorističkih organizacija.

Etnički i verski ekstremizam javlja se u promenljivom intenzitetu u pojedinim delovima Republike Srbije i može destabilizovati političko-bezbednosnu situaciju.

Ovaj oblik ugrožavanja bezbednosti istovremeno, u pojedinim slučajevima, može biti i generator separatističkih težnji, naročito ukoliko za to postoji podrška iz inostranstva.

Obaveštajna delatnost stranih subjekata koji u kontinuitetu deluju ka političkim, ekonomskim i bezbednosnim činiocima u Republici Srbiji, pored ostalog i kroz subverzivno-propagandne aktivnosti usmerene ka pokušajima destabilizacije institucija i izazivanja tenzija u društvu, predstavlja pretnju bezbednosti Republike Srbije.

Organizovani kriminal predstavlja jednu od najznačajnijih pretnji bezbednosti Republike Srbije, posebno kada se ima u vidu intenzitet ispoljavanja i njegov transnacionalni karakter. Najzastupljeniji su sledeći oblici organizovanog kriminalnog delovanja: proizvodnja i krijumčarenje psihoaktivnih kontrolisanih supstanci, krijumčarenje i trgovina vatrenim oružjem, krijumčarenje ljudi i ilegalne migracije, privredni i finansijski kriminal u vidu nedozvoljene proizvodnje i trgovine akciznim proizvodima i pranja novca, korupcija, kao i drugi manje zastupljeni oblici. S tim u vezi, posebnu bezbednosnu pretnju predstavljaju aktivnosti kriminalnih grupacija na jugu Republike Srbije, pre svega zbog njihove povezanosti sa nosiocima terorističkih, ekstremističkih i separatističkih aktivnosti.

Narkomanija, kao sve izraženiji društveni problem, dobija i karakter bezbednosnog problema i utiče na porast broja teških krivičnih dela.

Masovne ilegalne migracije predstavljaju značajan bezbednosni izazov, imajući u vidu da migrantska kriza i ilegalne migracije u kombinaciji sa organizovanim kriminalom i jačanjem verskog radikalizma mogu usloviti pojavu pretnji bezbednosti, posebno ukoliko Republika Srbija, kao tranzitna država, bude prinuđena da preuzme, makar i privremeno, staranje o migrantima čiji broj premašuje njene ekonomske i organizacione kapacitete.

Problemi ekonomskog razvoja Republike Srbije nastaju kao posledica delovanja spoljašnjih i unutrašnjih činilaca. Dinamika privrednog rasta vodećih ekonomija, obim globalne trgovine, promenljivost na međunarodnim finansijskim i robnim tržištima, geopolitičke tenzije i slično mogu uticati na smanjenje njenog izvoza i pogoršanje finansijske pozicije, slabljenje direktnih stranih investicija i novog kapitala. Takva kretanja mogu neposredno uticati na povećanje spoljne i unutrašnje makroekonomske neravnoteže Republike Srbije, a posredno na životni standard i umanjenje osećaja sigurnosti građana.

Problemi demografskog razvoja Republike Srbije ispoljavaju se u vidu niske stope nataliteta, nezadovoljavajućih pokazatelja obolevanja i smrtnosti stanovništva, niskog prosečnog životnog veka i kvaliteta života, nekontrolisanih migracija, kao i odlaska obrazovanog, naučnog i kulturnog potencijala u inostranstvo. Produbljivanje teškoća u ekonomskom razvoju moglo bi doprineti daljem padu nataliteta, starenju stanovništva i, u krajnjem, ugrožavanju samih osnova biološkog opstanka stanovništva Republike Srbije.

Epidemije i pandemije zaraznih bolesti mogu ugroziti stanovništvo Republike Srbije i nositi rizik za nastanak težih ekonomskih i društvenih posledica. Epidemije zaraznih bolesti, pored neuobičajenosti po broju, vremenu, mestu i zahvaćenoj populaciji mogu uzrokovati i povećanje broja obolelih sa komplikacijama, pojavu teških kliničkih oblika zaraznih bolesti i smrti.

Energetska bezbednost Republike Srbije može biti ugrožena narušavanjem stabilnog i redovnog snabdevanja energentima iz drugih država. Takođe, sporovi sa privremenim institucijama samouprave u Prištini u oblasti snabdevanja električnom energijom mogu imati za posledicu ugroženost snabdevanja električnom energijom severnog dela Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija.

Nedovršen proces razgraničenja država bivše SFRJ utiče na bezbednost Republike Srbije, pre svega u smislu razgraničenja sa nekom od država Evropske unije, što može da predstavlja značajan problem u procesu njenih evrointegracija.

Elementarne nepogode i tehničko-tehnološke nesreće, kao i ugrožavanje životne sredine i zdravlja građana usled radiološke, hemijske i biološke kontaminacije mogu znatno uticati na bezbednost Republike Srbije. Različite vrste elementarnih nepogoda (poplave, suše, požari, zemljotresi, ekstremno visoke temperature i sl.), kao i prisutnost velikih količina opasnih materija u procesu proizvodnje, skladištenja, prometa i transporta, direktno i indirektno utiču na nivo rizika i stanje bezbednosti ljudi, životinja, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine. Značajan rizik predstavljaju i tehničko-tehnološke nesreće čije se posledice mogu ispoljiti ne samo na teritoriji Republike Srbije, već i na teritorijama susednih država.

Klimatske promene, ostvaruju značajan negativan uticaj na kvalitet životne sredine i resursa Republike Srbije, a time i na njenu bezbednost. Osim u ekološkoj sferi, klimatske promene mogu izazvati značajne posledice i u oblasti ekonomije (pre svega, u poljoprivredi, vodoprivredi i energetici), kao i socijalne promene praćene bezbednosnim rizicima. Rizici u domenu životne sredine su višestruki zbog efekata na ekosisteme i biodiverzitet. Socijalni rizici koji u tom kontekstu mogu nastati su javnozdravstveni i demografski, ali i egzistencijalni. Ekstremne meteorološke prilike, erozije, isušivanje tla i požari, zbog visokih temperatura, mogu dovesti do nestašice hrane i vode, migracionih kretanja, epidemija, porasta radikalizma i kriminala. Klimatske promene predstavljaju i demografski rizik, s obzirom na to da kvalitet životne sredine u velikoj meri utiče na zdravlje građana Republike Srbije.

Razvoj savremenih tehnologija i njihova prisutnost u svim sferama društva ima za posledicu i porast *visokotehnološkog kriminala i ugrožavanje informaciono-komunikacionih sistema*. Trendovi izvršenja krivičnih dela iz ovih oblasti u Republici Srbiji u najvećoj meri se podudaraju sa trendovima izvršenja na globalnom nivou.

Pored navedenih, postoje i drugi izazovi, rizici i pretnje bezbednosti koji mogu ispoljiti značajan uticaj, kao što su: korupcija, zloupotreba novih tehnologija i naučnih dostignuća, genetskog inženjeringa, medicine, meteorologije i drugih naučnih oblasti. Oni često ne ispoljavaju otvoren uticaj na bezbednost Republike Srbije, pa ih je teško otkriti i prepoznati obrasce njihovog delovanja.

3. NACIONALNI INTERESI

Nacionalni interesi, kao trajna potreba i težnja Republike Srbije i njenih građana, zasnovani su na univerzalnim i nacionalnim vrednostima koje proizilaze iz Ustava i nasleđa srpskog naroda i svih građana koji žive u Republici Srbiji. Osnovne nacionalne vrednosti jesu: sloboda, nezavisnost, mir, bezbednost, demokratija, vladavina prava, socijalna pravda, ljudska i manjinska prava i slobode, jednakost i ravnopravnost građana, tolerancija, transparentnost, solidarnost, rodoljublje i zdrava životna sredina. Ostvarivanjem nacionalnih interesa štite se osnovne nacionalne vrednosti.

Nacionalni interesi Republike Srbije jesu: očuvanje suverenosti, nezavisnosti i teritorijalne celovitosti; očuvanje unutrašnje stabilnosti i bezbednosti; očuvanje postojanja i zaštita srpskog naroda gde god on živi, kao i nacionalnih manjina i njihovog kulturnog, verskog i istorijskog identiteta; očuvanje mira i stabilnosti u regionu i svetu; evropske integracije i članstvo u Evropskoj uniji; ekonomski razvoj i ukupni prosperitet i očuvanje životne sredine i resursa Republike Srbije.

Očuvanje suverenosti, nezavisnosti i teritorijalne celovitosti uslov je opstanka Republike Srbije kao države. Ostvarivanje nacionalnog interesa temelji se na međunarodnom pravu, kulturno-istorijskom nasleđu i osnovnim nacionalnim

vrednostima. Zaštitom i ostvarivanjem nacionalnog interesa obezbeđuje se pravo nezavisnog vršenja zakonodavne, izvršne i sudske vlasti na celokupnoj teritoriji Republike Srbije, te očuvanje celovitosti njene teritorije, bezbednosti stanovništva i neprekidnost privrednih aktivnosti, u skladu sa Ustavom. Svoje težnje u okviru tog interesa Republika Srbija realizuje u skladu sa međunarodnim pravom, preuzetim i ratifikovanim međunarodnim obavezama. U vezi s tim, ne priznaje protivpravno odvajanje bilo kog dela svoje teritorije.

Očuvanje unutrašnje stabilnosti i bezbednosti uslov je neprekidnog razvoja svih delova društva, racionalne upotrebe raspoloživih resursa i zadovoljenja potreba građana. Ostvarivanjem tog interesa obezbeđuje se zaštita države, društva, građana i imovine od ugrožavanja, što dovodi do poboljšanja kvaliteta života građana i bolje institucionalne izgrađenosti i efikasnosti. Takođe, to omogućava unapređenje privrede, izgradnju poverenja i saradnje, te građanske odgovornosti, što, u krajnjem, rezultira činjenicom da je Republika Srbija poželjno mesto za život i rad.

Očuvanje postojanja i zaštita srpskog naroda gde god on živi, kao i nacionalnih manjina i njihovog kulturnog, verskog i istorijskog identiteta uslov je opstanka Republike Srbije, dijaspore i Srba u inostranstvu, te Republike Srpske kao entiteta u sastavu Bosne i Hercegovine u skladu sa Dejtonskim sporazumom. Ostvarenjem tog interesa unapređuje se demografski potencijal, jača se nacionalno jedinstvo, kultura i rodoljublje, i razvija svest o nacionalnom identitetu, uz uvažavanje prava i kulturnog nasleđa drugih naroda. Na taj način stvaraju se uslovi za koheziju i razvoj društva, unapređenje položaja i zaštitu prava Srba gde god oni žive, srpskog kulturnog, duhovnog i istorijskog nasleđa u drugim državama, unapređenje kulturne razmene, razumevanje i uvažavanje kulturoloških i drugih razlika, te unapređenje položaja i prava nacionalnih manjina u Republici Srbiji.

Očuvanje mira i stabilnosti u regionu i svetu značajno je za bezbednost i stabilnost Republike Srbije, kao i za njen ukupan razvoj. Doprinosom očuvanju mira i stabilnosti u regionu i svetu unapređuju se i njene ukupne sposobnosti i kapaciteti sistema nacionalne bezbednosti, kao i međunarodni ugled. Aktivnim učešćem povećava se i mogućnost njenog uticaja na delovanje subjekata međunarodnih odnosa i nenasilno rešavanje važnih međunarodnih pitanja, značajnih za Republiku Srbiju i u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama. Neposrednim delovanjem u bilateralnim i multilateralnim mehanizmima saradnje Republika Srbija izgrađuje poverenje i položaj pouzdanog partnera u međunarodnim odnosima, te regionalnu stabilnost i dobrosusedske odnose.

Evropske integracije i članstvo u Evropskoj uniji dovode do sveobuhvatnog preoblikovanja društva i privrede, postizanja visokih standarda u svim sferama, jačanja demokratskih institucija i tržišne ekonomije kroz istraživanje i inovacije, rasta izvoza i investicija, rasta zaposlenosti, unapređenja obrazovanja koje će odgovarati tržišnim potrebama, visokog stepena zaštite ljudskih i manjinskih prava, porasta opšteg nivoa bezbednosti i sigurnosti građana. U izgradnji društva zasnovanog na evropskim idejama učestvovali su i srpski mislioci u prvoj polovini 20. veka, a srpski narod podneo je velike žrtve za izgradnju slobodne i stabilne Evrope. Članstvom u Evropskoj uniji Republika Srbija postaje deo organizacije koja predstavlja jednog od najznačajnijih globalnih aktera i stiče mogućnost da utiče na proces donošenja odluka unutar te organizacije. Na taj način unapređuje i sopstvenu sposobnost za zaštitu i ostvarivanje drugih nacionalnih interesa i ciljeva.

Ekonomski razvoj i ukupni prosperitet obezbeđuje poboljšanje kvaliteta života građana i izvesnu perspektivu budućim generacijama. Tim nacionalnim interesom obezbeđuje se unapređenje životnog standarda, otpornosti i prilagodljivosti privrede, racionalan i odgovoran odnos prema prirodnim bogatstvima i životnoj sredini, ravnomeran regionalni razvoj, unapređenje obrazovanja, naučnog i tehnološkog

razvoja, te ukupne bezbednosti države i građana. Na taj način umanjice se socijalno raslojavanje društva i ekonomske razlike u odnosu na razvijene države i unaprediti ekonomska i energetska bezbednost Republike Srbije.

Očuvanje životne sredine i resursa Republike Srbije, koje podrazumeva odgovoran odnos prema životnoj sredini u pogledu kvaliteta zemljišta, podzemnih i površinskih vodnih resursa i atmosfere, biodiverziteta, kao i prema korišćenju prirodnih bogatstava i upravljanju opasnim otpadom, od izuzetne je važnosti za bezbednost Republike Srbije. Aktivno praćenje stanja i preduzimanje mera zaštite od nepovratnih promena životne sredine izazvanih klimatskim, geofizičkim, kao i tehnološkim uticajima, jedan je od uslova održivog razvoja.

Ugrožavanje nacionalnih interesa smatra se ugrožavanjem bezbednosti Republike Srbije i srpskog naroda, ma gde on živi, kao i njegovog verskog, kulturnog i istorijskog nasleđa. Ciljevi, stavovi, opredeljenja i mere za zaštitu i ostvarenje nacionalnih interesa sadržani su u politici nacionalne bezbednosti.

4. POLITIKA NACIONALNE BEZBEDNOSTI

Politika nacionalne bezbednosti jeste deo ukupne državne politike i predstavlja skup stavova, načela i opredeljenja kojima se usmerava odlučivanje i delovanje Republike Srbije radi zaštite i ostvarenja nacionalnih interesa. Politika nacionalne bezbednosti sprovodi se preduzimanjem sveobuhvatnih i usklađenih mera u različitim oblastima društvenog života.

Politika nacionalne bezbednosti koja se zasniva na primeni sveobuhvatnog pristupa stvara osnove za jedinstven, usklađen i celovit odgovor Republike Srbije na izazove, rizike i pretnje bezbednosti.

Sprovođenjem politike nacionalne bezbednosti, pored zaštite i ostvarenja nacionalnih interesa, stvaraju se pretpostavke za politički, ekonomski, socijalni, kulturni i ukupni društveni razvoj Republike Srbije.

Osnovni stavovi, načela i opredeljenja politike nacionalne bezbednosti, odnosno mere čijim preduzimanjem se sprovodi politika nacionalne bezbednosti, grupisani su prema nacionalnim interesima, odnosno ciljevima Republike Srbije na koje se neposredno odnose.

4.1. Očuvanje suverenosti, nezavisnosti i teritorijalne celovitosti Republike Srbije

Radi očuvanja suverenosti, nezavisnosti i teritorijalne celovitosti Republika Srbija realizuje sledeće ciljeve:

- odvracanje od oružanog ugrožavanja i efikasna odbrana;
- očuvanje Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija u sastavu Republike Srbije;
- jačanje ugleda i međunarodnog položaja Republike Srbije;
- prevencija i otklanjanje separatističkog delovanja.

Odvraćanje od oružanog ugrožavanja i efikasna odbrana Republike Srbije od izuzetnog je značaja za očuvanje njene suverenosti, nezavisnosti i teritorijalne celovitosti. Održavanjem potrebnog nivoa sposobnosti sistema odbrane i njegovim stalnim razvojem obezbedice se prilagođenost sistema odbrane promenama bezbednosnog okruženja i promenama izazova, rizika i pretnji bezbednosti Republike Srbije.

Razvoj sistema odbrane zasnivaće se na potrebama i mogućnostima, u skladu sa jačanjem ekonomskih i demografskih potencijala zemlje, a sprovodiće se

na osnovu planova i programa razvoja. Takođe, radiće se na stvaranju neophodnih uslova za integralno angažovanje svih subjekata sistema odbrane. U tom smislu, razradiće se i primeniti koncept totalne odbrane i značajno povećati broj građana obučanih za odbranu zemlje.

Radi odvratanja od oružanog ugrožavanja i efikasne odbrane Republike Srbije nastaviće se sa prikupljanjem, analizom i procenom podataka i informacija o potencijalnim i realnim opasnostima, aktivnostima, planovima i namerama subjekata koji mogu da ugroze suverenost, nezavisnost i teritorijalnu celovitost Republike Srbije i bezbednost njenih građana.

Republika Srbija opredeljena je da aktivnom i miroljubivom spoljnom politikom izgrađuje čvrsta spoljnopolitička partnerstva i prijateljske odnose sa drugim državama.

Očuvanje Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija u sastavu Republike Srbije predstavlja važno pitanje za Republiku Srbiju. Ona je opredeljena da putem dijaloga štiti sopstvene interese, te interese Srba i drugog nealbanskog stanovništva u ovoj pokrajini. Delujući u skladu sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i osnovnim normama međunarodnog prava, nastaviće da štiti svoj suverenitet i teritorijalni integritet, koristeći sva raspoloživa diplomatska i pravna sredstva. Republika Srbija neće priznati jednostrano proglašenu nezavisnost svoje južne pokrajine, ali će u interesu regionalne stabilnosti i što boljih srpsko-albanskih odnosa nastaviti dijalog sa privremenim institucijama samouprave u Prištini uz posredovanje Evropske unije, do postizanja dugoročno održivog i obostrano prihvatljivog dogovora.

Republika Srbija zalaže se za doslovno i dosledno sprovođenje svih postignutih dogovora u okviru Briselskog sporazuma sa organima privremenih institucija samouprave u Prištini. U saradnji sa drugim državama i međunarodnim organizacijama radiće na održivom povratku prognanih i raseljenih lica i unapređenju bezbednosti. Aktivnim radom u međunarodnim organizacijama i bilateralnom saradnjom težiće se sprečavanju članstva i afirmacije jednostrano proglašene nezavisnosti teritorije koju administrativno obuhvata Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija u međunarodnim organizacijama, a posebno u okviru sistema Organizacije ujedinjenih nacija. Intenziviranjem diplomatskih napora Republika Srbija nastojaće da obezbedi što širu međunarodnu podršku za očuvanje južne pokrajine u svom sastavu.

Braneći svoj suverenitet i teritorijalni integritet, Republika Srbija brani međunarodno pravo, Povelju Ujedinjenih nacija, vrhovni autoritet Saveta bezbednosti na planu očuvanja međunarodnog mira i bezbednosti, ali i svoj nacionalni i istorijski identitet. Njeni državni organi, zajedno sa međunarodnim subjektima, nastaviće da doprinose stvaranju pretpostavki za iznalaženje, mirnim putem, političkog rešenja za pitanje Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija, u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244, međunarodnim pravom i odredbama Ustava Republike Srbije.

Srbija pridaje poseban značaj delovanju misije Ujedinjenih nacija na prostoru svoje južne pokrajine (UNMIK). Prisustvo UNMIK-a je od suštinskog značaja za stabilnost i stvaranje uslova koji treba da vode ka trajnom i održivom rešenju za pitanje Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija, na osnovama rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244. Okvir Ujedinjenih nacija, zasnovan na toj rezoluciji, garant je statusne neutralnosti međunarodnog prisustva na Kosovu i Metohiji. U tom kontekstu, očekivanje Republike Srbije jeste da UNMIK, kao i KFOR u nesmanjenom obimu nastave sa sprovođenjem svog mandata u skladu sa rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244, posebno u oblastima značajnim za opstanak i normalan i dostojanstven život Srba i pripadnika drugih nealbanskih zajednica.

Republika Srbija nastaviće da se zalaže za aktivniji pristup Ujedinjenih nacija po pitanju Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija i nastavak angažovanja KFOR-a u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244. Protivi se prijemu organa privremenih institucija samouprave u Prištini u UNESKO i INTERPOL i transformaciji naoružanih formacija koje se nazivaju „Kosovske snage bezbednosti” u oružane snage, te marginalizovanju ovih pitanja u okviru sistema Ujedinjenih nacija, a posebno Saveta bezbednosti. Od ključne je važnosti da se ovo pitanje kontinuirano razmatra u Savetu bezbednosti, sa nesmanjenom učestalošću i u skladu sa Rezolucijom 1244, posebno imajući u vidu osetljivost situacije na terenu.

Jačanje ugleda i međunarodnog položaja Republike Srbije doprinosi očuvanju njene suverenosti, nezavisnosti i teritorijalne celovitosti. Ona će voditi proaktivnu, jasno profilisanu i osmišljenu spoljnu politiku radi boljeg pozicioniranja i jačanja svog međunarodnog položaja i ugleda na regionalnom, evropskom i širem međunarodnom planu. U vezi s tim, posebna pažnja posvetiće se izgradnji i jačanju sveobuhvatne politike saradnje na više nivoa. To se, pre svega, odnosi na sadržinsku bilateralnu, trilateralnu i multilateralnu saradnju sa svim subjektima međunarodnih odnosa, a naročito u oblasti ekonomije, radi unapređenja standarda građana, ubrzane integracije u Evropsku uniju i očuvanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta. Republika Srbija je uverena da je stabilnost i bezbednost međunarodnog poretka moguće ostvariti putem saradnje, očuvanjem demokratskih vrednosti i poštovanjem međunarodnog prava.

Nastavak saradnje sa ključnim činiocima međunarodnih odnosa i svim stalnim članicama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija od strateškog je značaja. Naročito su bitni odnosi sa Narodnom Republikom Kinom, Ruskom Federacijom i Sjedinjenim Američkim Državama.

Prevenција i otklanjanje separatističkog delovanja važni su za očuvanje suverenosti, nezavisnosti i teritorijalne celovitosti Republike Srbije. U vezi s tim, ona će nastojati da ravnomernim regionalnim razvojem, jačanjem demokratskog društva i institucija, vladavine zakona i poštovanjem ljudskih i manjinskih prava, kao i neprekidnim preduzimanjem drugih mera u različitim oblastima društvenog života predupredi separatističko delovanje i stvori uslove da postane poželjno mesto za život i rad svih njenih građana.

Republika Srbija zalaže se za izgradnju društva koje poštuje različitosti kroz promociju etničke i verske tolerancije, razumevanja i uvažavanja, kao i univerzalnih vrednosti. U vezi s tim, unaprediće međuresornu saradnju i kapacitete, kao i saradnju sa nevladinim sektorom i lokalnim zajednicama na planu prevencije i otklanjanja uzroka svih oblika separatističkog delovanja.

4.2. Očuvanje unutrašnje stabilnosti i bezbednosti Republike Srbije i njenih građana

Radi očuvanja unutrašnje stabilnosti i bezbednosti Republike Srbije i njenih građana realizuju se sledeći ciljevi:

- zaštita ljudskih i manjinskih prava i sloboda građana;
- vladavina prava i dalji razvoj demokratije i demokratskih institucija;
- unapređenje bezbednosti građana, države i društva;
- normalizacija prilika i odnosa u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija;
- efikasna državna uprava.

Zaštita ljudskih i manjinskih prava i sloboda građana predstavlja osnov za unutrašnju stabilnost i bezbednost Republike Srbije i njenih građana. Republika Srbija spada u red evropskih država sa najvišim dostignutim i primenjenim nivoom

zaštite ljudskih i manjinskih prava u zakonodavnom smislu. U skladu s tim, od prevashodnog značaja je dalje jačanje institucija i instituta primene dostignutog nivoa zaštite ljudskih i manjinskih prava. Takođe, unaprediće se društvena tolerancija, razumevanje i uvažavanje, te odlučno suprotstavljanje svim oblicima diskriminacije.

Republika Srbija nastaviće da unapređuje zakonodavne i institucionalne okvire za ostvarivanje slobode izražavanja, pluralističkog načina informisanja i podizanja nivoa objektivnosti medijskog izveštavanja.

Biće nastavljeno unapređivanje uslova za obrazovanje i ravnopravno učešće pripadnika nacionalnih manjina u svim strukturama vlasti. Republika Srbija opredeljena je za poštovanje ustavnih i međunarodnih odredbi o zaštiti ljudskih i manjinskih prava i sloboda građana, kao i za intenziviranje saradnje sa predstavnicima manjina i matičnim državama manjina. Takođe, u svojoj spoljnoj politici, insistiraće na doslednoj primeni načela reciprociteta u zaštiti ljudskih i manjinskih prava.

Republika Srbija i dalje će se angažovati na rešavanju pitanja nestalih lica, povratka izbeglih, prognanih i interno raseljenih lica, te zaštite njihovih ljudskih prava i sloboda.

Vladavina prava i dalji razvoj demokratije i demokratskih institucija jeste jedna od osnovnih pretpostavki očuvanja unutrašnje stabilnosti i bezbednosti Republike Srbije i njenih građana. U tom smislu, povećaće se efikasnost i transparentnost u radu zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. Jačanjem profesionalne etike i preventivnog antikorupcijskog delovanja unaprediće se poverenje građana u državne institucije i stepen njihove demokratske izgrađenosti. Radi povećanja efikasnosti rada sudova, javnog tužilaštva i službi bezbednosti unaprediće se procedure rada. U oblasti kreiranja i sprovođenja javnih politika unaprediće se saradnja javne uprave i organizacija civilnog društva.

Unapređenje bezbednosti građana, države i društva predstavlja jedan od najvažnijih ciljeva čijim dostizanjem se doprinosi očuvanju unutrašnje stabilnosti i bezbednosti Republike Srbije i njenih građana. S tim u vezi, unaprediće se međuresorna saradnja i obezbediti brža i kvalitetnija razmena i analiza informacija, kao i planiranje i realizacija donesenih mera.

Republika Srbija opredeljena je da pruži doprinos borbi protiv terorizma u svim pojavnim oblicima i da sprečava sve vrste ekstremizma i radikalizma. Smatra da je Organizacija ujedinjenih nacija ključni međunarodni forum za rešavanje problema terorizma. U tom smislu, nastaviće da, u koordinaciji sa partnerima širom sveta, doprinesi suzbijanju tih pretnji na nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom planu. Takođe, nastojaće da svoj zakonski okvir i institucionalni kapacitet za borbu protiv terorizma izgradi u skladu sa strateškim okvirom i standardima Evropske unije.

Republika Srbija unaprediće sopstvene sposobnosti i kapacitete za prikupljanje, analizu, procenu, zaštitu i dostavljanje podataka i informacija o međunarodnom terorizmu i preduzeti sve potrebne mere radi sprečavanja terorističkog delovanja na svom prostoru. Težište angažovanja biće na preventivnim merama.

U saradnji sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, u skladu sa zakonom, nastojaće da spreči podsticanje, organizovanje i učešće svojih građana u ratovima ili sukobima u stranim državama, kao i da doprinese obuzdavanju porasta nasilnog ekstremizma u regionu, naročito na teritoriji Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija.

Kao i mnoge druge države, Republika Srbija se suočava sa izbegličkom i migrantskom krizom. S tim u vezi, zalaže se za pronalaženje koordiniranog i

sveobuhvatnog odgovora na regionalnom i evropskom planu. U rešavanju izbegličke i migrantske krize spremna je da pruži doprinos pronalasku zajedničkog evropskog rešenja, kao i da preuzme svoj deo obaveza. Intenzivnom saradnjom sa državama članicama Evropske unije i državama regiona težiće efektivnoj i efikasnoj kontroli migrantskih tokova i osiguranju humanog tretmana migranata, u skladu sa međunarodnim propisima. Takođe, podržava napore Ujedinjenih nacija, kao i regionalnih organizacija, usmerene na podsticanje dijaloga i smirivanje tenzija u kriznim regionima u svetu.

Unaprediće se sposobnosti i kapaciteti za praćenje, sprečavanje i suzbijanje pojava nacionalnog, verskog i drugih oblika ekstremizama, sprovođenje nulte tolerancije prema svim oblicima nasilja, suzbijanje ilegalne trgovine psihoaktivnim kontrolisanim supstancama, kao i borba protiv svih oblika korupcije i kriminala. Takođe, identifikovaće se i zaštititi objekti kritične infrastrukture i sprovoditi mere ranog upozorenja i preventivnog reagovanja sa aspekta zaštite od elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških nesreća i katastrofa.

U skladu sa međunarodnim standardima Republika Srbija izradiće jedinstven sistem ranog upozoravanja i unaprediće sposobnosti i kapacitete štabova za vanredne situacije. Radi brzog, efikasnog i koordiniranog reagovanja svih hitnih službi i efikasnog upravljanja prilikom zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama, biće formiran jedinstven sistem obaveštavanja, kao i sistem za javno uzbunjivanje.

Radi unapređenja ukupne bezbednosti i stabilnosti unaprediće se kontraobaveštajna delatnost.

U oblasti sajber bezbednosti nastaviće se unapređenje sposobnosti i kapaciteta obrade, prenosa i zaštite informacija i informaciono-komunikacionih sistema i odbrane od tehnika hibridnog i informacionog ratovanja u informacionom i sajber prostoru. Značajna pažnja biće posvećena daljem razvoju opšte bezbednosne kulture svih građana radi podizanja svesti o potrebi povećanja bezbednosti pojedinaca i društva.

Biće nastavljene aktivnosti na razminiranju – čišćenju površina na kopnu i vodenim površinama koje su zagađene minama, kasetnom municijom, avionskim bombama-raketama i drugim neeksplozivnim ubojnim sredstvima.

Normalizacija prilika i odnosa u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija u znatnoj meri doprinosi očuvanju unutrašnje stabilnosti i bezbednosti Republike Srbije i njenih građana. S tim u vezi, Republika Srbija će pružiti punu podršku učesću Srba u radu privremenih institucija samouprave u Prištini, te neprekidno i realno obavestavati domaću i stranu javnost o prilikama i odnosima u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija. Radi zaštite srpskog i drugog nealbanskog stanovništva i povećanja nivoa opšte bezbednosti svih građana u Pokrajini preduzeće se sve potrebne mere, u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244.

Republika Srbija nastaviće da na odgovoran i konstruktivan način učestvuje u dijalogu o normalizaciji odnosa sa privremenim institucijama samouprave u Prištini i daje doprinos ispunjenju postignutih rezultata dijaloga. Pored zaštite interesa srpskog naroda, kao i ostalog nealbanskog stanovništva, posebna pažnja i dalje će biti posvećena očuvanju srpskog kulturnog i duhovnog nasleđa, zaštiti državne imovine, kao i imovine privrednih subjekata i građana u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija. Takođe, i dalje će se ulagati naponi da se obezbedi zajednički život svih građana i međuetničko poverenje na tom prostoru, te regionalni mir i stabilnost. Zbog nedostatka međuetničkog poverenja, a radi primene ranije postignutih dogovora i dogovora u okviru dijaloga, neophodno je zadržati nesmanjeno međunarodno prisustvo.

Efikasna državna uprava ima poseban značaj za očuvanje i izgradnju unutrašnje stabilnosti i bezbednosti Republike Srbije i njenih građana. S tim u vezi, i dalje će se preduzimati potrebne mere za reformu javne uprave u skladu sa principima Evropskog administrativnog prostora i preuzetim obavezama u okviru procesa pridruživanja i pristupanja Evropskoj uniji.

Biće promovisana primena principa dobrog upravljanja, unapređena transparentnost u radu, efikasnost i odgovornost prema građanima, kontrola kvaliteta rada i visok stepen odgovornosti organa državne uprave. Takođe, biće preduzete mere radi jedinstvene i ravnomerne modernizacije i razvoja sistema nacionalne bezbednosti, kao i uvođenja i efikasnog funkcionisanja elektronske uprave u radu svih organa državne uprave.

4.3. Očuvanje postojanja i zaštita srpskog naroda gde god on živi, kao i nacionalnih manjina i njihovog kulturnog, verskog i istorijskog identiteta

Očuvanje postojanja i zaštita srpskog naroda gde god on živi, kao i nacionalnih manjina i njihovog kulturnog, verskog i istorijskog identiteta, kao nacionalni interes Republike Srbije, ostvaruje se dostizanjem sledećih ciljeva:

- razvoj demografskog potencijala;
- nacionalno jedinstvo i razvoj kulturnog, verskog i istorijskog identiteta;
- unapređenje položaja nacionalnih manjina;
- poboljšanje položaja i zaštita prava i interesa dijaspore i Srba u inostranstvu;
- zaštita kulturnih i istorijskih dobara značajnih za Republiku Srbiju i njene građane.

Razvoj demografskog potencijala je od primarnog značaja za Republiku Srbiju i njene građane. U skladu s tim, preduzeće se intenzivno sistemsko delovanje društvenih subjekata u svim sferama demografskog razvitka, i to: povećanja nataliteta, smanjenja mortaliteta i migracija građana (unutrašnjih i međunarodnih) radi povećanja radnog i fertilnog potencijala neophodnog za reprodukciju novih generacija, te nastavak socio-ekonomskog razvoja i demografskog rasta društva.

Jedan od prioriteta biće unapređenje socijalne i zdravstvene zaštite stanovnika, te finansijske podrške nerazvijenim opštinama, naročito radi podsticaja ravnomernog regionalnog razvoja, razvoja sela i graničnih područja. Od posebnog značaja biće podsticanje mladih i obrazovanih stanovnika da ostanu da žive i rade u Srbiji.

Nacionalno jedinstvo i razvoj kulturnog, verskog i istorijskog identiteta od velikog je značaja za očuvanje srpskog naroda i nacionalnih manjina. Republika Srbija kontinuirano će raditi na jačanju nacionalnog jedinstva. Biće preduzete mere radi jačanja kulture kao kohezivnog i razvojnog faktora društva, te radi zaštite i razvoja srpskog jezika i ćirilskog pisma.

Republika Srbija opredeljena je za unapređenje savremenog stvaralaštva u svim umetničkim oblastima, zasnovanog na tradicionalnim umetničkim vrednostima i visokim umetničkim standardima. Posebna pažnja posvetiće se nastavku negovanja kulturnog, istorijskog i verskog identiteta, promociji kulturno-istorijskog nasleđa, zaštiti kulturnih dobara Republike Srbije i verskih objekata srpskog naroda i nacionalnih manjina u Srbiji i inostranstvu.

Od naročitog značaja biće i podsticanje razvoja patriotske svesti, te voljnosti za odbranu i zaštitu otadžbine u miru, vanrednom stanju i ratu, bez ideoloških odrednica i u skladu sa dostignutim civilizacijskim vrednostima razvijenog društva.

Unapređenje položaja nacionalnih manjina jeste jedan od prioriteta Republike Srbije. Na svojoj teritoriji ona garantuje sva individualna i kolektivna prava nacionalnih manjina. Istovremeno se zalaže za poštovanje ljudskih i manjinskih prava Srba u drugim državama, kroz unapređenje odnosa sa tim državama i u skladu sa relevantnim dokumentima međunarodnog prava.

Republika Srbija nastaviće da preduzima mere za unapređenje uzajamnog poštovanja, razumevanja i saradnje među svim ljudima koji žive na njenoj teritoriji, bez obzira na njihov etnički, kulturni, jezički ili verski identitet. Posebna pažnja biće posvećena razvoju saradnje sa predstavnicima nacionalnih manjina, kao i matičnim državama porekla manjina radi unapređenja njihovog položaja i prava.

Organizacije civilnog društva biće uključene u proces kreiranja i sprovođenja javnih politika kojima se reguliše položaj nacionalnih manjina, a radi realnog sagledavanja i iskazivanja njihovih potreba.

Poboljšanje položaja i zaštita prava i interesa dijaspora i Srba u inostranstvu je od najvišeg značaja za njihov opstanak i očuvanje kulturnog, verskog i istorijskog identiteta. Opremljenje Republike Srbije je da stalno održava i učvršćuje veze sa dijasporom i Srbima koji žive i rade u državama regiona sa matičnom državom, da unapređuje kulturne, ekonomske i druge oblike saradnje sa njima i podržava očuvanje njihovog nacionalnog, verskog i kulturnog identiteta.

Republika Srbija će se i ubuduće zalagati za poštovanje i unapređivanje prava i položaja Srba u regionu, kao i pripadnika svoje dijaspora, kako na bilateralnom planu, sa državama u kojima oni žive, tako i u okviru međunarodnih organizacija, uz insistiranje na poštovanju principa reciprociteta.

Zaštita kulturnih i istorijskih dobara značajnih za Republiku Srbiju i njene građane ima posebnu važnost. Bogato kulturno i istorijsko nasleđe srpskog naroda i nacionalnih manjina koje žive na teritoriji Republike Srbije, kao deo svetske kulturne baštine, predstavlja izuzetnu vrednost, te ga je potrebno adekvatno predstaviti javnosti i zaštititi pred međunarodnim institucijama. Posebna pažnja biće posvećena zaštiti i očuvanju pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara, te zaštiti i očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa.

Biće pojačane aktivnosti u organizaciji UNESCO i drugim međunarodnim organizacijama radi očuvanja, obnove, zaštite i veće vidljivosti kulturnog nasleđa Republike Srbije i srpskog naroda, van teritorije Republike Srbije. Takođe, stalno će se unapređivati i podsticati kulturno stvaralaštvo i negovati istorijski utemeljena nacionalna kultura sećanja, te promovisati srpska kulturna baština, kao i kulturna baština nacionalnih manjina koje žive na teritoriji Republike Srbije.

4.4. Očuvanje mira i stabilnosti u regionu i svetu

Nacionalni interes Republike Srbije jeste očuvanje mira u regionu i svetu, a ostvarivaće se realizacijom sledećih ciljeva:

- doprinos razvoju međunarodnih odnosa u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama;
- doprinos očuvanju međunarodnog mira i bezbednosti;
- poštovanje međunarodnog prava i unapređenje međusobnog poverenja;
- doprinos jačanju regionalne stabilnosti i unapređenje dobrosusedskih odnosa;
- jačanje svestranih bilateralnih odnosa sa svim državama, uz uvažavanje uzajamnih interesa;
- jačanje aktivnog učešća u radu međunarodnih organizacija.

Doprinos Republike Srbije razvoju međunarodnih odnosa u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama jeste trajno opredeljenje i cilj. Republika Srbija je opredeljena da aktivno učestvuje u radu međunarodnih organizacija, dosledno ispunjava svoje međunarodne obaveze koje proizilaze iz ratifikovanih međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma. Ispunjavanje međunarodno preuzetih obaveza pozitivno će uticati na ugled Republike Srbije, kao faktora stabilnosti u regionu.

Doprinos očuvanju međunarodnog mira i bezbednosti je u najboljem interesu Republike Srbije i njenih građana. Republika Srbija će imati odgovoran i aktivan odnos u Ujedinjenim nacijama i drugim međunarodnim organizacijama prema pitanjima očuvanja međunarodnog mira i bezbednosti. Opredeljena je za nenasilno rešavanje otvorenih pitanja u međunarodnim odnosima i protivi se svim oblicima ugrožavanja međunarodnog mira i bezbednosti, radi stvaranja stabilnog i mirnog okruženja koje omogućava nesmetan ekonomski i politički razvoj društava.

Kroz učešće vojnih i civilnih kapaciteta u multinacionalnim operacijama i misijama Ujedinjenih nacija, Evropske unije i Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju, Republika Srbija unaprediće svoj položaj pouzdanog partnera u međunarodnim odnosima, interoperabilnost sistema nacionalne bezbednosti i odbrane sa drugim državama i uspostaviti nova partnerstva. Takođe, razvijaće se sposobnosti za integrisan pristup rešavanju međunarodnih konflikata, što obuhvata i učešće u civilnim misijama upravljanja krizama.

Poštovanje međunarodnog prava i unapređenje međusobnog poverenja je od posebnog značaja za Republiku Srbiju i njene interese. Ona će težiti aktivnoj afirmaciji poštovanja međunarodnog prava, uključujući i pitanje uslova za članstvo u međunarodnim organizacijama. Njeno opredeljenje je da aktivno učestvuje u međunarodnim multilateralim forumima iz oblasti kontrole naoružanja, te da nastavi sa doslednim sprovođenjem normi u oblasti neproliferacije oružja za masovno uništenje i da radi na daljem jačanju svojih nacionalnih kapaciteta i unapređenju regulative u toj oblasti. Takođe, zalaže se za transparentnu bezbednosnu politiku, nemešanje u unutrašnja pitanja suverenih država, kao i jačanje i održivost međunarodnog pravnog poretka.

Posebna pažnja biće posvećena prometu naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namene. S tim u vezi, stalno će se pratiti i ocenjivati promet takve vrste robe u kontekstu novih tehnoloških dostignuća, razvoja međunarodnih standarda i najbolje prakse, te novih bezbednosnih izazova i rizika.

Republika Srbija nastaviće aktivno učešće u međunarodnim izvoznim kontrolnim aranžmanima, čiji je već član, te dalje angažovanje radi regulisanja svog statusa u drugim aranžmanima, što je značajno za njen međunarodni ugled i u interesu njene odbrambene industrije.

Doprinos jačanju regionalne stabilnosti i unapređenje dobrosusedskih odnosa jeste trajno opredeljenje Republike Srbije. To podrazumeva sveukupno unapređenje saradnje i stabilnosti u regionu kroz infrastrukturno, trgovinsko i investiciono povezivanje, kako sa članicama Evropske unije, tako i sa potencijalnim kandidatima i kandidatima za članstvo u ovoj organizaciji.

Regionalna stabilnost i odgovorno delovanje unutar regiona jesu prvenstveni i trajni interes Republike Srbije koji će nastaviti da se ostvaruje kroz izgradnju poverenja i jačanje ekonomske i drugih oblika saradnje sa državama regiona na partnerskoj osnovi. Ekonomsko i infrastrukturno povezivanje u regionu je od prvorazrednog značaja, jer se time osnažuju kapaciteti regiona i jača konkurentnost na međunarodnom planu. Taj cilj se ostvaruje kroz brojne bilateralne i multilateralne vidove saradnje na regionalnom planu, što će nastaviti da se čini nesmanjenim intenzitetom, doprinoseći očuvanju regionalne stabilnosti.

Republika Srbija nastaviće aktivno da učestvuje u nizu regionalnih inicijativa koje doprinose ubrzanju napredovanja svih učesnica ovih inicijativa ka članstvu u Evropskoj uniji. S tim u vezi, naročito važnim smatra regionalne inicijative i procese koji mogu dovesti do konkretnih rezultata u regionalno prioritetno važnim oblastima razvoja i povezivanja kao što su: ekonomija, infrastruktura, energetika, saradnja mladih, koje se realizuju kroz tzv. Berlinski proces i organizaciju CEFTA.

Aktivno se sprovodi Sporazum o podregionalnoj kontroli naoružanja/Sporazum iz Firence 1996. (član IV Aneksa 1-B Dejtonskog sporazuma), koji je imao ključnu ulogu u stabilizaciji mira, uspostavljanju poverenja i unapređenju saradnje. Posebno je važno da strane ovog sporazuma nastave njegovu doslednu primenu nakon što je okončan proces prenosa vlasništva u decembru 2015. godine.

Aktivnosti na suzbijanju nelegalne trgovine i akumuliranja viškova malog i lakog naoružanja predstavljaju kontinuirano opredeljenje Republike Srbije, koja je vitalno zainteresovana da otkloni posledice nedavnih konflikata na njenim granicama, kao i sukoba sa terorističkim i separatističkim snagama na prostoru Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija tokom 90-ih godina prošlog veka.

Radi rešavanja pitanja izbeglica i nestalih lica u regionu bivše SFRJ od posebne je važnosti intenziviranje saradnje na bilateralnom planu sa državama regiona i na međunarodnom planu sa relevantnim međunarodnim organizacijama. S tim u vezi, Srbija će težiti da kroz bilateralnu saradnju i aktivnosti u međunarodnim organizacijama poboljša položaj pripadnika srpskog naroda u susjednim državama.

Očuvanje Republike Srpske jedan je od spoljnopolitičkih prioriteta Republike Srbije. Saglasno tome, opredeljenje Republike Srbije jeste da nastavi razvijanje specijalnih paralelnih odnosa sa Republikom Srpskom, uz uvažavanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta Bosne i Hercegovine u skladu sa Dejtonskim sporazumom. Takođe, Republika Srbija opredeljena je za uspostavljanje kvalitetnijih i sadržajnijih odnosa sa državama u regionu, uz jačanje regionalnog pristupa bezbednosti.

Jačanje svestranih bilateralnih odnosa sa svim državama, uz uvažavanje uzajamnih interesa jeste prioritet Republike Srbije. S tim u vezi, održavaće se stalan politički dijalog i redovne posete na visokom i najvišem nivou, bilateralni kontakti na radnom nivou u svim oblastima, a težiće se i pravnom regulisanju svih oblika bilateralnih odnosa.

Biće nastavljena saradnja i sa ključnim međunarodnim subjektima, a pre svega sa stalnim članicama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija.

Republika Srbija opredeljena je za jačanje dijaloga i svestrane saradnje sa tradicionalnim partnerima, privredama u usponu, kao i razvijenim državama za koje nas vezuje niz zajedničkih projekata u oblasti privrede, kulture, prosvete, nauke i sporta. U okviru bilateralne i multilateralne saradnje sa ovim državama, težište će biti na nastavku njihove principijelne pozicije nepriznavanja jednostrano proglašene nezavisnosti teritorije koju administrativno obuhvata Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija.

Jačanje aktivnog učešća Republike Srbije u radu međunarodnih organizacija je od posebne važnosti. U vezi sa tim, sprovodiće se sveobuhvatne pripreme radi stvaranja uslova za aktivnije učešće u radu međunarodnih organizacija. Takođe, jačaće se saradnja sa drugim državama članicama međunarodnih organizacija u ostvarivanju konkretnih ciljeva pojedinih međunarodnih organizacija.

Izgradnjom sposobnosti za multilateralno delovanje i efikasniji doprinos u multilateralnom angažmanu Republike Srbije unapređuje se međunarodni ugled i prepoznatljivost srpske diplomatije, i posredno povećava mogućnost uticaja na razvoj

i delovanje međunarodnih organizacija, u skladu sa opšteprihvaćenim ciljevima i principima.

Radi doprinosa globalnoj, evropskoj i regionalnoj stabilnosti Republika Srbija saraduje sa NATO kroz program Partnerstvo za mir, sprovodeći vojnu neutralnost koja podrazumeva odsustvo članstva u vojno-političkim savezima. Učešće u programu Partnerstvo za mir je optimalni oblik saradnje Republike Srbije sa NATO. Vojna neutralnost Republike Srbije nije prepreka za razvoj partnerske saradnje u programu Partnerstvo za mir u interesu jačanja globalne i evropske, a posebno regionalne bezbednosti. Republika Srbija nema nameru da postane članica NATO, niti drugog vojno-političkog saveza, ali želi da sa svim partnerima u svetu unapređuje međusobno poverenje i ostvaruje zajedničke ciljeve.

Saradnja sa NATO kroz Partnerstvo za mir je komplementarna aktivnostima koje se preduzimaju u okviru pristupnog procesa Republike Srbije Evropskoj uniji i bilateralnim odnosima sa članicama NATO-a i partnerskim državama. Na regionalnom planu saradnja sa NATO kroz Partnerstvo za mir doprinosi bilateralnim odnosima sa državama regiona koje su članice NATO-a ili kandidati za članstvo, a radi očuvanja regionalnog mira i unapređenja stabilnosti.

Saradnja sa NATO i KFOR-om i drugim međunarodnim prisustvom je veoma značajna za zaštitu srpskog stanovništva, srpske kulturne i religijske baštine, kao i mira i bezbednosti u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija. Jedine legalne vojne snage u ovoj pokrajini, prema Rezoluciji Saveta bezbednosti UN 1244, jesu snage KFOR-a, koje imaju ključnu ulogu u bezbednosnim garancijama za sprovođenje Briselskog sporazuma i odvijanje dijaloga sa privremenim institucijama samouprave u Prištini. Zbog toga se Republika Srbija zalaže za nesmanjeno prisustvo KFOR-a i protivi se promeni mandata i transformaciji naoružanih formacija koje se nazivaju „Kosovske snage bezbednosti” u oružane snage, jer bi se time destabilizovala situacija u Autonomnoj Pokrajini Kosovo i Metohija i narušila bezbednost u regionu.

Republika Srbija proširuje i produbljuje postojeći nivo svoje saradnje sa ODKB radi doprinosa globalnoj stabilnosti i bezbednosti, u skladu sa politikom vojne neutralnosti. Republika Srbija unapređivaće međusobno poverenje sa ODKB radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva.

Kao jedan od osnivača Pokreta nesvrstanih, Republika Srbija će nastaviti da razvija odnose sa njegovim članicama. U skladu sa svojim spoljnopolitičkim prioritetima, nema nameru da menja posmatrački status u Pokretu nesvrstanih država, ali nastoji da, u ostvarivanju svojih nacionalnih interesa, pragmatično obezbedi svoje prisustvo u njemu, što sagledava kao komplementarnu dimenziju svog ukupnog spoljnopolitičkog angažovanja.

4.5. Evropske integracije i članstvo Republike Srbije u Evropskoj uniji

Evropske integracije i članstvo u Evropskoj uniji jesu nacionalni interes i strateško opredeljenje Republike Srbije. Nacionalni interes ostvaruje se dostizanjem sledećih ciljeva:

- oblikovanje modernog i razvijenog društva zasnovanog na zajedničkim evropskim vrednostima koje su deo srpskog nacionalnog identiteta i istorijskog nasleđa;
- dostizanje unutrašnje spremnosti za članstvo u Evropskoj uniji;
- unapređenje nacionalne bezbednosti i odbrane kroz proces evropskih integracija.

Oblikovanje modernog i razvijenog društva zasnovanog na zajedničkim evropskim vrednostima koje su deo srpskog nacionalnog identiteta i istorijskog

nasleđa značajan je preduslov za proces evropskih integracija i članstvo Republike Srbije u Evropskoj uniji. Evropske integracije i članstvo u Evropskoj uniji predstavljaju sveobuhvatan proces koji podrazumeva preoblikovanje društva u skladu sa zajedničkim vrednostima i kriterijumima za pristupanje Evropskoj uniji, uz puno uvažavanje specifičnosti i različitosti srpskog nacionalnog identiteta i kulturnog, istorijskog i državotvornog nasleđa srpskog naroda i građana Srbije. Na taj način, članstvom u Evropskoj uniji, Srbija u zajedničke vrednosti ugrađuje i svoje autentične vrednosti i različitosti.

Republika Srbija u potpunosti poštuje ustavne i zakonske odredbe koje se odnose na demokratiju, vladavinu prava i zaštitu ljudskih i manjinskih prava i spremna je da ih dodatno unapređuje. Radi ispunjavanja dogovorenih i preuzetih obaveza u okviru pristupnih pregovora za članstvo u Evropskoj uniji, sprovodi reforme u oblasti pravosuđa i osnovnih prava, te političkog i ekonomskog sistema u skladu sa pozitivnim pravom i standardima Evropske unije.

Dostizanje unutrašnje spremnosti Republike Srbije za članstvo u Evropskoj uniji jeste pitanje od posebnog značaja za proces evropskih integracija. S tim u vezi, Republika Srbija će nastaviti pristupne pregovore i preduzeti sve potrebne mere radi stvaranja uslova za otvaranje i uspešno zatvaranje svih pregovaračkih poglavlja. U tom procesu uskladiće svoje propise sa pravnim tekovinama Evropske unije i sprovesti potrebne reforme u skladu sa utvrđenim nacionalnim strategijama i akcionim planovima donetim na osnovu usklađenih zakona, a radi dostizanja visokog stepena demokratizacije društva i otvorene tržišne ekonomije. U tim procesima nastaviće se saradnja sa svim relevantnim društvenim subjektima, građanima i organizacijama civilnog društva, a javnost će biti obaveštavana o planiranim i preuzetim reformskim aktivnostima.

U skladu sa svojim opredeljenjem da ispuni visoke evropske standarde u oblastima vladavine prava i bezbednosti građana, Republika Srbija će u narednom periodu nastojati da što brže i uspešnije ispuni standarde koji su određeni u pregovaračkom procesu sa Evropskom unijom u poglavljima koja se tiču pravosuđa i osnovnih prava, te slobode, pravde i bezbednosti. Ispunjavanje visokih standarda u tim oblastima, pored ostalog, omogućiće da se pregovarački proces sa Evropskom unijom neometano nastavi i u drugim poglavljima.

Unapređenje nacionalne bezbednosti i odbrane kroz proces evropskih integracija doprinosi punopravnom članstvu Republike Srbije u Evropskoj uniji. Ona je čvrsto opredeljena da u okviru procesa pristupanja doprinosi Zajedničkoj spoljnoj, bezbednosnoj i odbrambenoj politici Evropske unije, te da se integriše u koncepte te evropske politike.

Republika Srbija podržava evropske vrednosti i spoljnopolitičke ciljeve izražene u osnovnim dokumentima Evropske unije, kao i glavne smernice njenog spoljnopolitičkog delovanja koje se zasnivaju na tim vrednostima. Glavne ciljeve spoljnopolitičkog delovanja Evropske unije, kao što su poštovanje međunarodnog prava i multilateralizam u rešavanju bezbednosnih izazova i pretnji sa Ujedinjenim nacijama u njegovom centru, Republika Srbija prepoznaje kao svoje i njima se rukovodi u sprovođenju svoje spoljne i bezbednosne politike. U svojoj spoljnopolitičkoj orijentaciji težiće da svoje politike približi proklamovanim ciljevima i principima izraženim u Globalnoj strategiji za spoljnu i bezbednosnu politiku Evropske unije, kao što su: principijelni pragmatizam u dostizanju ciljeva, odgovornost u spoljnopolitičkom delovanju, integrisani pristup konfliktima, odgovorno regionalno delovanje, politika saradnje, povezanost sa ostalim međunarodnim partnerima, koordinirana borba protiv terorizma, saradnja u oblasti sajber i energetske bezbednosti i prevenciji konflikata.

Učešće vojnih i civilnih kapaciteta Republike Srbije u misijama i operacijama Ujedinjenih nacija i Evropske unije predstavlja važan element spoljne politike. Time se daje konkretan doprinos svetskoj, evropskoj i regionalnoj bezbednosti i poštovanju međunarodnog prava i izražava spremnost za unapređenje međusobnog poverenja i podelu odgovornosti u suočavanju sa bezbednosnim izazovima. U skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i Pregovaračkim okvirom, Republika Srbija će u periodu do pristupanja Evropskoj uniji nastaviti da postepeno usklađuje svoju spoljnu politiku sa stavovima Evropske unije, kako bi u trenutku članstva bila u potpunosti harmonizovana sa njenom spoljnom politikom.

Radi izgradnje modernijeg i efikasnijeg sistema nacionalne bezbednosti Republika Srbija analiziraće i koristiti dobru praksu država članica Evropske unije. Takođe, preduzeće mere radi povećanja interoperabilnosti sa sistemima bezbednosti i odbrane država članica Evropske unije, a radi unapređenja sopstvenih bezbednosnih sposobnosti i kapaciteta.

4.6. Ekonomski razvoj i ukupni prosperitet

Ekonomski razvoj i ukupni prosperitet Republike Srbije i njenih građana ostvaruje se dostizanjem sledećih ciljeva:

- poboljšanje životnog standarda građana;
- ekonomski napredak;
- unapređenje obrazovanja, naučni i tehnološki razvoj;
- unapređenje ekonomske i energetske bezbednosti.

Poboljšanje životnog standarda građana jedan je od osnovnih ciljeva ekonomskog razvoja Republike Srbije. Kako bi se on ostvario biće stvoreni uslovi za otvaranje novih radnih mesta, kako bi se smanjila stopa nezaposlenosti i stvorili uslovi za smanjenje odliva mladih i obrazovanih stanovnika. S tim u vezi, podsticajem malih i srednjih preduzeća i preduzetništva težiće se povećanju broja zaposlenih. Radi stimulisanja preduzetništva i samozapošljavanja pojednostaviće se administrativne i pravne procedure i uvesti dodatni finansijski podsticaji i mentorska podrška.

Takođe, biće omogućeno pristupačnije i kvalitetnije obrazovanje, kao i prilagođavanje obrazovanja tržištu rada. Neposredna podrška siromašnima stimulisće ulaganje sopstvenih napora za prevazilaženje siromaštva, a onima koji to nisu u mogućnosti omogućiće dostojanstven život. Biće unapređena putna infrastruktura ka seoskim područjima radi bolje povezanosti sa gradskim područjima.

Republika Srbija će sprovesti aktivnosti sa ciljem povećanja dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite, naročito u domenu reproduktivnog zdravlja majki, zdravstvene zaštite žena i podrške za planiranje porodice. Naročita pažnja posvetiće se sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti, kao i njihovom odstranjivanju i iskorenjivanju. Takođe, povećaće se nivo socijalne zaštite ugroženih kategorija stanovništva i sprovesti aktivnosti na reformi pružanja usluga u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite u skladu sa trendom starenja stanovništva.

Ekonomski napredak je od suštinskog značaja za ukupni razvoj Republike Srbije. Programom ekonomskih reformi izvršiće se restrukturiranje privrede, jačanje i diversifikacija izvora ekonomskog rasta.

Biće preduzete sve mere radi održavanja makroekonomske stabilnosti i poboljšanja konkurentnosti privrede, čime će se obezbediti privlačenje investicija, te povećanje izvoza roba i usluga. Investiranjem u privredu i infrastrukturu stvoriće se uslovi za strana i domaća ulaganja u razvoj privrede. Imajući u vidu zavisnost od kretanja na globalnom tržištu, te mogućnost pojave većih globalnih kriza, nastojaće

se da se zaštite i maksimalno umanje posledice tih kretanja na nacionalnu ekonomiju.

Izvršiće se revizija industrijske politike donošenjem novih strategija za prioritetne industrijske grane sa najvećim razvojnim potencijalom radi povećanja izvozne aktivnosti industrijskog sektora, posebno grana sa većom dodatom vrednošću. Uvođenjem korporativnog upravljanja u javnim preduzećima unaprediće se njihova profitabilnost.

Utvrđivanjem prioriteta ekonomskog razvoja stvoriće se uslovi za ravnomeran regionalni razvoj i obnavljanje sela. Radi omogućavanja ekonomskog napretka, Republika Srbija će aktivno sarađivati sa međunarodnim finansijskim institucijama, drugim državama, državnim kreditnim institucijama i poveriocima, u skladu sa svojim interesima. Dugoročnim ekonomskim merama i prioritetizacijom ekonomskog razvoja obezbediće se postepeno smanjenje javnog duga. Republika Srbija je opredeljena za regionalne i globalne ekonomske integracije uz obezbeđenje uravnoteženog spoljnotrgovinskog bilansa.

Izuzetan značaj pridaje se sprovođenju održivog razvoja, polazeći od uverenja da je to suštinski elemenat globalnih napora koji treba da obezbede održivost planete i prosperitetnu budućnost generacijama koje dolaze.

Unapređenje obrazovanja, naučni i tehnološki razvoj predstavljaju osnovne pretpostavke ekonomskog razvoja i ukupnog napretka Republike Srbije. S tim u vezi, uvođenjem dualnog obrazovanja, te preduzetničkih modula i sadržaja, omogućiće se prilagođavanje obrazovanja razvoju privrede i tržištu rada. Takođe, obezbediće se podsticanje naučnoistraživačkog rada, radi osvajanja i primene savremenih tehnologija, kao i povećanja ugleda i statusa naučnog i nastavnog kadra.

Radi unapređenja obrazovanja, naučnog i tehnološkog razvoja uvešće se sistem praćenja kvaliteta primenom jedinstvenog informacionog sistema prosvete. Primeniće se kvalitetni sistemi vrednovanja i procene postignuća, unapređivanja kompetencija, kao i nagrađivanja učenika u preduniverzitetskom obrazovanju.

Razmotriće se potreba za promenom modela osnovnog i srednjeg obrazovanja, kao i za jačanjem vaspitne funkcije osnovne škole. Povećaće se dostupnost osnovnog i srednjeg obrazovanja stanovnicima seoskih područja. Takođe, unaprediće se dostupnost i kvalitet predškolskog vaspitanja i obrazovanja, posebno u domenu inkluzivne prakse sa decom iz osetljivih društvenih grupa. U domenu visokog obrazovanja unaprediće se kvalitet, kao i dostupnost svim kategorijama stanovnika.

Sagledaće se mogućnosti za projektno finansiranje obrazovnog sistema. Takođe, razradiće se i primeniti odgovarajući model osposobljavanja stanovništva za odbranu i postupanje u vanrednim situacijama. Podsticanjem rodoljublja u obrazovanju stanovništva povećaće se naponi da se kod građana Republike Srbije razvija osećaj lojalnosti i opredeljenosti za zadovoljenje bezbednosnih potreba.

Unapređenje ekonomske i energetske bezbednosti važno je za ekonomski razvoj i ukupni napredak i bezbednost Republike Srbije. Smanjivaće se zavisnost i povećavati otpornost nacionalne ekonomije na globalne ekonomske poremećaje i nepredvidivost svetskog finansijskog sistema. Ekonomska bezbednost obezbeđivaće se očuvanjem makroekonomske ravnoteže i smanjenjem socijalnog raslojavanja.

Republika Srbija zalaže se da se sva sporna pitanja i pitanja od zajedničkog interesa u ekonomskim odnosima rešavaju saradnjom i pregovorima. Posebna pažnja posvetiće se sprečavanju kriminalizacije ekonomske delatnosti i zaštiti od ekonomske špijunaže.

Izgradnjom elektroenergetske i infrastrukture za prirodni gas, naftu i derivate nafte, te daljom diverzifikacijom izvora i pravaca snabdevanja energijom i energentima, formiranjem obaveznih rezervi energenata, unapređenjem energetske efikasnosti i povećanjem kapaciteta za proizvodnju energije odnosno energenata, obezbediće se energetska stabilnost, odnosno pouzdano, sigurno, efikasno i kvalitetno snabdevanje energijom i energentima svih potrošača na teritoriji Republike Srbije.

S tim u vezi, povećaće se i upotreba alternativnih i obnovljivih izvora energije i razradiće se mere za održivo korišćenje prirodnih resursa uz zaštitu raspoloživih neobnovljivih energetske resursa, kao strateške rezerve. Takođe, sprovede se istraživanja energetske potencijala sunca, vetra i vodnih tokova radi obezbeđenja energetske stabilnosti u različitim scenarijima klimatskih promena.

Radi povećanja energetske bezbednosti Republika Srbija se zalaže za regionalne i globalne energetske integracije, ali će intenzivno raditi u cilju smanjenja energetske zavisnosti i održive cene električne energije. Razvijaće se energetske tržište obezbeđenjem otvorenog i povezanog tržišta energije sa regionalnim i evropskim tržištem.

4.7. Očuvanje životne sredine i resursa Republike Srbije

Očuvanje životne sredine i resursa Republike Srbije ostvaruje se dostizanjem sledećih ciljeva:

- praćenje, procena, planiranje i preduzimanje mera za ublažavanje uticaja klimatskih promena;
- zaštita od poplava i požara;
- unapređenje kvaliteta životne sredine;
- efikasno upravljanje opasnim otpadom;
- unapređenje sposobnosti i kapaciteta za upravljanje resursima.

Praćenje, procena, planiranje i preduzimanje mera za ublažavanje uticaja klimatskih promena u Republici Srbiji od primarnog je značaja za održivi razvoj u svim oblastima društvenog života. U vezi sa tim, unaprediće se organizacioni kapaciteti i tehničko-tehnološki sistemi za praćenje meteorološkog vremena, kao i za procenu klimatskih i hidroloških uticaja na teritoriju, biodiverzitet i stanovništvo Republike Srbije. Radi ublažavanja efekata klimatskih promena planiraće se i sprovesti preventivne mere, kao i mere za otklanjanje posledica klimatskih promena.

Zaštita od poplava i požara uslovljena je činjenicom da se, usled hidroloških promena i uticaja, može očekivati znatno povećanje broja bujičnih i drugih poplava velikih razmera, što bi rezultovalo nastankom značajnih materijalnih šteta i gubitaka ljudskih života. Na osnovu izvršenih procena, a radi prevencije nastanka ovakvih posledica neophodno je intenzivirati izgradnju protivbujičnih objekata, primenu preventivnih mera za zaštitu od požara, kao i mera ekološke zaštite teritorije.

Unapređenje kvaliteta životne sredine realizovaće se, pre svega, kroz unapređenje pravnih i institucionalnih mehanizama čime će se omogućiti povećanje kvaliteta zemljišta, vodnih resursa, atmosfere i biodiverziteta. Republika Srbija opredeljena je za primenu normi Evropske unije i međunarodno prihvaćenih normi u oblasti zaštite i unapređenja kvaliteta životne sredine, kao i za povećanje subvencija za korišćenje tehnologija koje štite životnu sredinu.

Efikasno upravljanje opasnim otpadom neprekidno će biti sprovedeno kroz preventivnu i operativnu zaštitu od tehničko-tehnoloških nesreća, pre svega u postrojenjima za preradu i proizvodnju materija specijalne namene i objektima za

skladištenje opasnog otpada. Takođe, realizovaće se razminiranje površina na kopnu i vodi koje su zagađene neeksplozivnim ubojnim sredstvima. Biće unapređen sistem za potpuno uništenje i eliminaciju opasnog otpada svih vrsta, a posebno radio-nukleidnog sadržaja zaostalog iz prethodnog perioda, tokom eksploatacije sredstava koja sadrže takve materije.

Unapređenje sposobnosti i kapaciteta za upravljanje resursima u skladu je sa strateškim opredeljenjem Republike Srbije za primenu međunarodno prihvaćenih standarda u oblasti zaštite i unapređenja kvaliteta životne sredine. U vezi s tim, znatno će biti unapređeni pravni i institucionalni mehanizmi za zaštitu od trajnog otuđenja prirodnih bogatstava i dobara od opšteg interesa, kao svojine Republike Srbije, i obezbediće se njihova održiva eksploatacija, korišćenje i staranje u skladu sa zakonom.

5. SISTEM NACIONALNE BEZBEDNOSTI

Sistem nacionalne bezbednosti predstavlja normativno, strukturno i funkcionalno uređenu celinu čijom se delatnošću obezbeđuje zaštita i ostvarivanje nacionalnih interesa Republike Srbije.

U okviru sistema nacionalne bezbednosti obezbeđuje se sveobuhvatno i usklađeno upravljanje i delovanje u izvršavanju poslova i zadataka radi prevencije, ublažavanja i neutralisanja izazova, rizika i pretnji bezbednosti i otklanjanja posledica njihovog ispoljavanja.

5.1. Struktura sistema nacionalne bezbednosti

Sistem nacionalne bezbednosti sastoji se od upravljačkog i izvršnog dela.

Sistemom nacionalne bezbednosti upravljaju najviši nosioci zakonodavne i izvršne vlasti, u skladu sa Ustavom, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima, zakonom i drugim propisima.

Izvršni deo sistema nacionalne bezbednosti svojim preventivnim delovanjem, efikasnim reagovanjem i otklanjanjem posledica ugrožavanja bezbednosti obezbeđuje očuvanje nacionalnih vrednosti i zaštitu i ostvarivanje nacionalnih interesa.

5.1.1. Upravljački deo sistema nacionalne bezbednosti

Upravljački deo sistema nacionalne bezbednosti stvara strategijsko-doktrinarne, normativno-pravne, organizacione, materijalne i druge uslove za njegovo funkcionisanje. Takođe, usmerava njegovo delovanje u zaštiti i ostvarenju nacionalnih interesa i suprotstavljanju izazovima, rizicima i pretnjama bezbednosti.

Upravljački deo sistema nacionalne bezbednosti čine Narodna skupština, predsednik Republike, Vlada i Savet za nacionalnu bezbednost.

Narodna skupština, kao najviše predstavničko telo i nosilac ustavotvorne i zakonodavne vlasti u Republici Srbiji, učestvuje u upravljanju sistemom nacionalne bezbednosti. Ona odlučuje o ratu i miru i proglašava ratno i vanredno stanje, odlučuje o promeni granica Republike Srbije, usvaja Strategiju nacionalne bezbednosti Republike Srbije, donosi zakone i druge opšte akte u oblasti nacionalne bezbednosti, nadzire rad Vlade i drugih organa odgovornih Narodnoj skupštini, u skladu sa Ustavom i zakonom i potvrđuje međunarodne ugovore. Preko nadležnih odbora ostvaruje nadzor i demokratsku i civilnu kontrolu u sistemu nacionalne bezbednosti.

Predsednik Republike izražava državno jedinstvo u upravljanju sistemom nacionalne bezbednosti, predsedava Savetom za nacionalnu bezbednost,

objedinjava i usmerava funkcionisanje sistema nacionalne bezbednosti i komanduje Vojskom Srbije, u skladu sa Ustavom i zakonom. Ukazom proglašava zakone i donosi akte iz svoje nadležnosti u oblasti bezbednosti i odbrane.

Vlada utvrđuje i sprovodi politiku nacionalne bezbednosti, sprovodi zakone i donosi uredbe i druge opšte akte u oblasti bezbednosti. Ona usmerava i usklađuje rad organa državne uprave i lokalne samouprave, pravnih lica u oblasti ostvarivanja nacionalne bezbednosti, u skladu sa Ustavom i zakonom. Takođe, obezbeđuje materijalna i finansijska sredstva za potrebe sistema nacionalne bezbednosti i obezbeđuje realizaciju međunarodnih ugovora i sporazuma u oblasti nacionalne bezbednosti.

Savet za nacionalnu bezbednost predstavlja telo Republike Srbije koje razmatra pitanja iz oblasti bezbednosti, odbrane, unutrašnjih poslova i rada službi bezbednosti. Takođe, razmatra i koordinira međusobnu saradnju organa nadležnih za odbranu, organa nadležnih za unutrašnje poslove i službi bezbednosti i njihovu saradnju sa drugim nadležnim državnim organima, kao i saradnju sa organima i službama bezbednosti stranih država i međunarodnih organizacija i obavlja druge poslove i zadatke iz oblasti nacionalne bezbednosti.

5.1.2. Izvršni deo sistema nacionalne bezbednosti

Izvršni deo sistema nacionalne bezbednosti izvršava zadatke u zavisnosti od vrste i načina ispoljavanja izazova, rizika i pretnji bezbednosti, angažovanjem: vojnih i policijskih snaga, službi bezbednosti, vatrogasno-spasilačkih jedinica, jedinica civilne zaštite, komunalne milicije, carine, službe za obezbeđenje u zavodima za izvršavanje krivičnih sankcija, pravosudne straže, službi i agencija za obezbeđenje ličnosti i objekata, velikih tehničko-tehnoloških sistema, privrednih društava, drugih pravnih lica, udruženja, preduzetnika i građana.

Izvršni deo sistema nacionalne bezbednosti čine: sistem odbrane, sistem unutrašnje bezbednosti, bezbednosno-obaveštajni sistem i drugi subjekti značajni za nacionalnu bezbednost. Struktura izvršnog dela se prilagođava prirodi izazova, rizika i pretnji.

Sistem odbrane je deo sistema nacionalne bezbednosti koji predstavlja jedinstvenu celinu, normativno, strukturno i funkcionalno uređenu, čiji je cilj ostvarivanje odbrambenih interesa Republike Srbije.

Sistem unutrašnje bezbednosti je deo sistema nacionalne bezbednosti namenjen za obavljanje poslova kojima se obezbeđuje bezbednost građana i imovine, pruža podrška vladavini prava, obezbeđuju Ustavom i zakonom utvrđena ljudska i manjinska prava i slobode, sprovode preventivne i operativne mere i izvršavaju zadaci zaštite i spasavanja ljudi i dobara od posledica elementarnih nepogoda i drugih nesreća, uključujući i mere oporavka od tih posledica. Pored nadležnih organa državne uprave, poslove unutrašnje bezbednosti obavljaju i pravna lica, preduzetnici i fizička lica koja vrše poslove privatnog obezbeđenja, u skladu sa zakonom.

Bezbednosno-obaveštajni sistem je funkcionalno objedinjen deo sistema nacionalne bezbednosti koji čine Bezbednosno-informativna agencija, Vojnobezbednosna agencija i Vojnoobaveštajna agencija. Njihove nadležnosti, delokrug rada, ovlašćenja, zadaci, međusobni odnosi i saradnja, kao i demokratska i civilna kontrola njihovog rada, regulišu se zakonom. Poslove operativnog usklađivanja rada službi bezbednosti obavlja Biro za koordinaciju rada službi bezbednosti.

Drugi subjekti značajni za nacionalnu bezbednost jesu organi državne uprave i institucije nadležne za spoljne poslove, pravosuđe, zdravstvo, demografiju, ljudska i

manjinska prava, ekonomiju, obrazovanje i naučnu delatnost, privredu, energetiku, telekomunikacije, saobraćaj i transport, infrastrukturu, zaštitu životne sredine, kulturu, zatim organi autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave, organizacije civilnog društva, mediji, pravna lica i građani koji doprinose ostvarivanju ciljeva nacionalne bezbednosti.

5.2. Načela funkcionisanja sistema nacionalne bezbednosti

Sistem nacionalne bezbednosti je pod demokratskom i civilnom kontrolom koju sprovode Narodna skupština, predsednik Republike, Vlada, drugi državni organi i javnost, u skladu sa zakonom.

Funkcionisanje sistema nacionalne bezbednosti ostvaruje se uz uvažavanje osnovnih načela: ustavnosti i zakonitosti, jedinstva, prevencije, kooperativnosti, pouzdanosti, prilagodljivosti, neprekidnosti, efikasnosti, otvorenosti u radu, profesionalnosti, kao i kontrole i nadzora, u skladu sa zakonom.

Ustavnost i zakonitost. Propisi i pojedinačni pravni akti kojima je regulisano funkcionisanje sistema bezbednosti u saglasnosti su sa ustavnim odredbama, a subjekti upravljačkog i izvršnog dela sistema bezbednosti izvršavaju svoje nadležnosti u skladu sa Ustavom i na osnovu njega donetih zakona.

Jedinstvo. Sistem nacionalne bezbednosti funkcioniše kao jedinstvena celina, u okviru koje svi njegovi elementi sarađuju, povezuju se i međusobno usklađuju svoje delovanje radi dostizanja zajedničkog cilja.

Prevencija. Sistem nacionalne bezbednosti predviđa i proaktivno deluje radi sprečavanja nastanka izazova, rizika i pretnji bezbednosti Republike Srbije.

Kooperativnost. Sistem nacionalne bezbednosti otvoren je za saradnju sa drugim subjektima na nacionalnom i međunarodnom nivou, u skladu sa potrebama, a radi dostizanja utvrđenog cilja.

Pouzdanost. Izvesno je da će sistem nacionalne bezbednosti funkcionisati bez značajnijih problema u miru, vanrednom stanju i ratu.

Prilagodljivost. Sistem nacionalne bezbednosti usklađuje svoje funkcionisanje sa promenama u strategijskom okruženju.

Neprekidnost. Sistem nacionalne bezbednosti ostvaruje svoje funkcije u kontinuitetu, u miru, vanrednom stanju i ratu, nezavisno od okolnosti koje mogu nastati.

Efikasnost. Izvršavajući svoje funkcije, sistem nacionalne bezbednosti optimalno koristi resurse za namenjenu svrhu.

Otvorenost u radu. Obezbeđena je javnost rada sistema nacionalne bezbednosti, u meri u kojoj to ne ugrožava zaštitu tajnih podataka.

Profesionalnost. Poslovi u okviru sistema nacionalne bezbednosti izvršavaju se odgovorno, savesno, etički ispravno i u skladu sa pravilima struke uz podsticanje saradnje u profesionalnim odnosima.

Kontrola i nadzor. Obezbeđeno je da sistem deluje u skladu sa utvrđenim nacionalnim interesima, u okviru Ustava i zakona.

Specifičnost funkcionisanja delova sistema nacionalne bezbednosti iskazuje se kroz posebna načela utvrđena u normativnim i doktrinarnim dokumentima.

6. SPROVOĐENJE STRATEGIJE NACIONALNE BEZBEDNOSTI

Doslednim sprovođenjem Strategije nacionalne bezbednosti štite se i ostvaruju nacionalni interesi, kao trajne potrebe i težnje Republike Srbije i njenih građana.

U sprovođenju Strategije nacionalne bezbednosti učestvuju: građani, državni organi, organi državne uprave, organi autonomnih pokrajina, organi jedinica lokalne samouprave, privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici, u skladu sa utvrđenim pravima i obavezama i propisanim nadležnostima. U realizaciji ove strategije Republika Srbija saraduje sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, u skladu sa sopstvenim interesima.

Stavove, opredeljenja i utvrđene mere politike nacionalne bezbednosti sprovodi sistem nacionalne bezbednosti usklađenim i jedinstvenim delovanjem svih njegovih delova.

Ministarstvo nadležno za poslove odbrane izradiće predlog akcionog plana za sprovođenje Strategije nacionalne bezbednosti, u skladu sa zakonom. Stavovi i opredeljenja iz ove strategije operacionalizuju se izradom i usvajanjem dokumenata javnih politika, a na osnovu akcionog plana. Takođe, ovo ministarstvo će podnositi Vladi godišnji izveštaj o realizaciji akcionog plana za sprovođenje Strategije. Vlada Republike Srbije dostavlja godišnji izveštaj Savetu za nacionalnu bezbednost i nadležnim odborima Narodne skupštine Republike Srbije.

Vlada će kontinuirano pratiti sprovođenje Strategije nacionalne bezbednosti i, po potrebi, preduzimati korektivne mere radi obezbeđivanja zaštite i ostvarivanja nacionalnih interesa i ciljeva. Takođe, podnosiće godišnji izveštaj o njenom sprovođenju, u skladu sa zakonom.

Radi sprovođenja Strategije nacionalne bezbednosti obezbediće se adekvatno finansiranje sistema nacionalne bezbednosti, u skladu sa potrebama i mogućnostima Republike Srbije. Osnovni izvor finansiranja za njeno sprovođenje biće prihodi iz budžeta.

Republika Srbija stalno će analizirati, prilagođavati i unapređivati svoje delovanje u domenu zaštite i ostvarenja nacionalnih interesa i ciljeva i suprotstavljanja izazovima, rizicima i pretnjama bezbednosti, u skladu sa promenama u strategijskom i bezbednosnom okruženju.

7. ZAKLJUČAK

Strategija nacionalne bezbednosti jeste najviši strateški dokument u kojem su iskazani osnovni stavovi, opredeljenja i mere koje će Republika Srbija preduzeti radi zaštite i ostvarivanja nacionalnih interesa i očuvanja osnovnih nacionalnih vrednosti.

Republika Srbija štiti i ostvaruje svoje nacionalne interese u složenom, promenljivom i teško predvidivom strategijskom okruženju koje je oblikovano delovanjem velikog broja različitih, ali međusobno zavisnih činilaca. Stanje u njenom strategijskom okruženju zahteva brzo prilagođavanje novonastalim promenama, preventivno i proaktivno delovanje, kao i sveobuhvatan odgovor države i društva.

Republika Srbija suočava se sa brojnim i značajnim izazovima, rizicima i pretnjama koji ugrožavaju njenu bezbednost i koji bi mogli izazvati nepovoljan razvoj bezbednosne situacije. Najveći broj rizika i pretnji po njenu bezbednost nevojnog je karaktera.

Utvrđeni nacionalni interesi izražavaju trajnu potrebu i težnju Republike Srbije i njenih građana. Zasnovani su na univerzalnim i nacionalnim vrednostima proizašlim iz Ustava, nasleđa srpskog naroda i svih građana koji žive u Republici Srbiji. Zaštitom i ostvarenjem nacionalnih interesa ona štiti osnovne nacionalne vrednosti.

Radi očuvanja nacionalnih vrednosti i zaštite i ostvarenja nacionalnih interesa utvrđena je politika nacionalne bezbednosti. Ona usmerava odlučivanje i delovanje Republike Srbije, a sprovodi se preduzimanjem sveobuhvatnog i usklađenog skupa mera u različitim oblastima društvenog života. Sprovođenjem politike nacionalne bezbednosti, pored očuvanja nacionalnih vrednosti i zaštite i ostvarenja nacionalnih interesa, stvaraju se pretpostavke za politički, ekonomski, socijalni, kulturni i ukupni društveni razvoj Republike Srbije.

Očuvanje nacionalnih vrednosti i zaštita i ostvarivanje nacionalnih interesa putem sprovođenja utvrđene politike nacionalne bezbednosti osnovna je uloga sistema nacionalne bezbednosti. Sistem nacionalne bezbednosti je normativno, strukturno i funkcionalno uređena celina koja se sastoji od upravljačkog i izvršnog dela sa precizno utvrđenim nadležnostima i odgovornostima.

Strategiju nacionalne bezbednosti sprovode građani, državni organi, organi državne uprave, organi autonomnih pokrajina, organi jedinica lokalne samouprave, privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici, u skladu sa utvrđenim pravima i obavezama i propisanim nadležnostima.

Dosledno sprovođenje Strategije nacionalne bezbednosti preduslov je zaštite i ostvarenja nacionalnih interesa i predstavlja osnovu za izradu drugih strateških dokumenata i dokumenata javnih politika. S tim u vezi, nadležni državni organi stalno će pratiti sprovođenje Strategije nacionalne bezbednosti i preduzimati potrebne mere radi obezbeđivanja njene usaglašenosti sa stanjem i procenama strategijskog okruženja.

8. ZAVRŠNI DEO

Danom objavljivanja ove strategije prestaje da važi Odluka o usvajanju Strategije nacionalne bezbednosti Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 88/09).

Ovu strategiju objaviti u „Službenom glasniku Republike Srbije“.

RS broj 61

U Beogradu, 27. decembra 2019. godine.

NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

PREDSEDNIK

Maja Gojković